

Pisanje završnih radova

22. svibnja 2024.

Effectus

Stremi visinama.

Darija Korkut, viši predavač
dkorkut@effectus.com.hr

UPUTE!!!

- 1. KORAK: print Uputa za pisanje stručnih seminarskih, završnih i diplomskih radova
- INFOEDUKA/Digitalna referada >>> Službeni dokumenti >>> Upute >>> r. br. 11. Upute za pisanje stručnih seminarskih završnih i diplomskih radova

OBRAZAC!!!

- 2. KORAK: ispunjavanje digitalnog obrasca
- INFOEDUKA/Digitalna referada >>> Završni i diplomski radovi>>>
Tema + Zadatak rada

OBRAZAC!!!

Zadatak rada:

Prikaz svrhe i ciljeva kroz upotrebu aktivnih glagola:

Svrha rada je procijeniti učinkovitost i praktičnu primjenjivost različitih tehnika analitičkog menadžmenta u identificiranju potencijalnih inozemnih tržišta, analizi rizika i prednosti te stvoriti strategiju za ulazak na novi tržište

Cilj rada je identificirati izazove, prepreke i prilike izlaska na specifično inozemno tržište te stvoriti pretpostavke za donošenje ključnih odluka

Zadatci rada:

- 1) Analizati postojeće tehnike analitičkog menadžmenta:
- 2) Identificirati ključne čimbenika za otvaranje inozemnog tržišta
- 3) Valorizirati primjenjivost tehnika analitičkog menadžmenta
- 4) Vrednovati rizike i prilike
- 5) Stvoriti preporuka i strategija
- 6) Evaluirati učinkovitost

OBRAZAC!!!

Predvidivi sadržaj rada (razrada teme i okvirni sadržaj rada):

Okvirna razrada teme odnosno sadržaj dan je u nastavku:

1. UVOD

- 1.1. Predmet i cilj rada
- 1.2. Ciljevi istraživanja
- 1.3. Struktura rada

2. TEORIJSKI OKVIR

- 2.1. Primjena analitičkog menadžmenta
- 2.2. Proces donošenja odluka u poslovanju
- 2.3. Otvaranje inozemnog tržišta: izazovi i prilike

3. PRISTUP ISTRAŽIVANJU

- 3.1. Metode istraživanja
- 3.2. Odabir metoda i alata za analizu
- 3.3. Opis slučaja (tržište, Društvo)

4. PRIMJENE TEHNIKA ANALITIČKOG MENADŽMENTA

- 4.1. Podatci o ciljanom tržištu
- 4.2. Analiza rizika i prednosti
- 4.3. Primjena SWOT analize, PESTLE analize
- 4.4. Generiranje hipoteza, scenarija

5. ZAKLJUČAK

- 5.1. Sažetak glavnih nalaza
- 5.2. Implikacije i zaključci

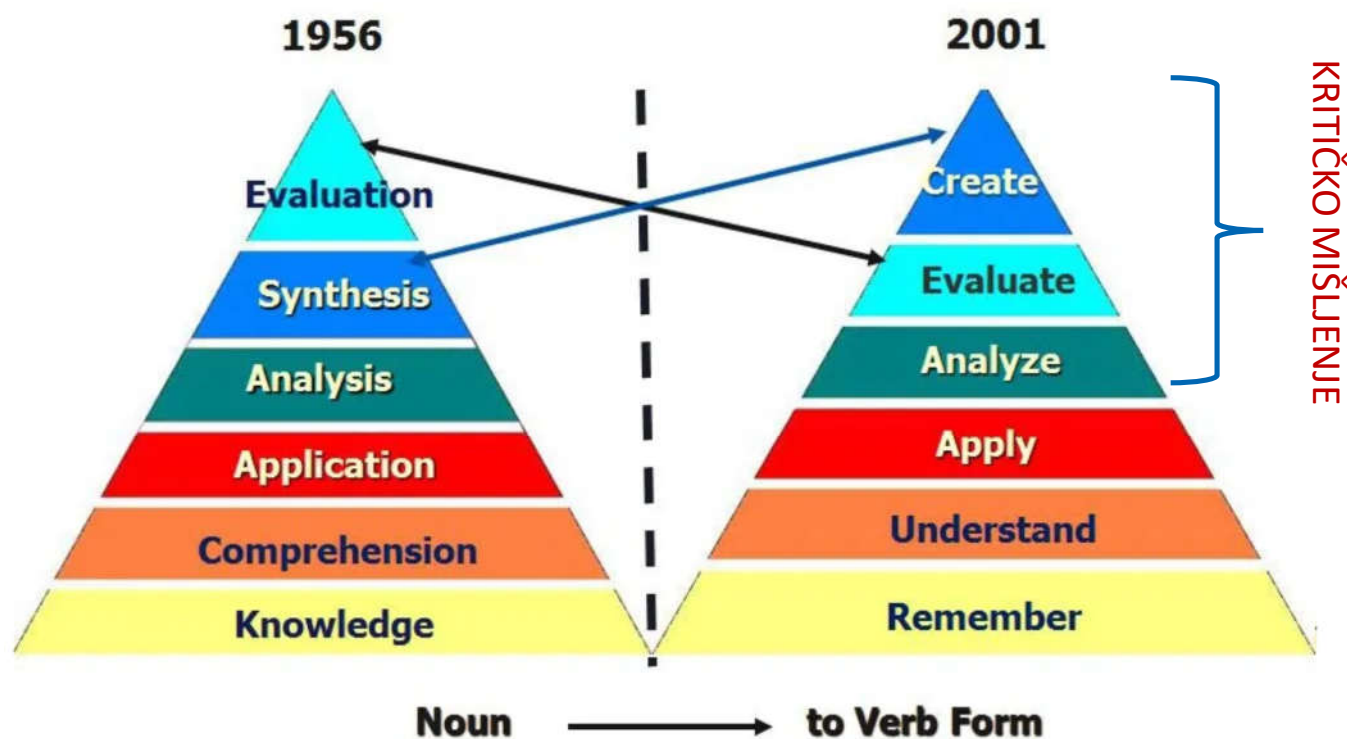
OBRAZAC!!!

Stručni i/ili praktični doprinos rada:

Cilj rada je primjene teoretskih znanja u stvarnom svijetu - gdje ističem da je rad usmjeren na stvarni izazov u industriji te očekujem ponuditi konkretne preporuke koje se mogu primijeniti u praksi
Dodatno će rad biti primjer kako se korištenjem naprednih analitičkih alata i tehnika može pružiti dublje uvide u istraživanu temu i omogućiti preciznija interpretacija rezultata

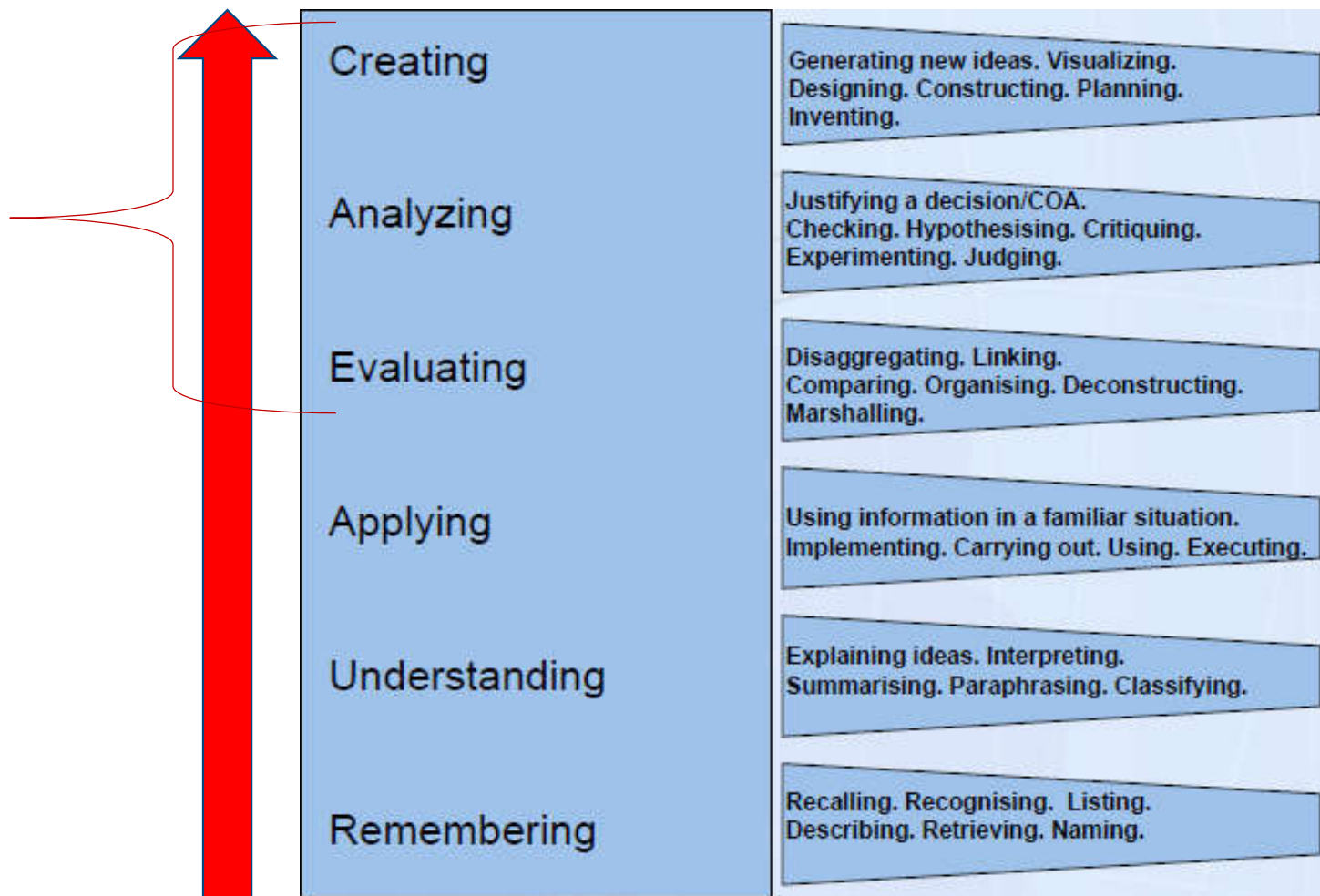
Bloomova taksonomija

Table 1.1 – Bloom vs. Anderson/Krathwohl

Razine mišljenja

Mišljenje više razine

Razine kognitivne sposobnosti

Levels of Cognitive Ability	Focus	Behavioral verbs representing Intellectual Activity
Knowledge	Focuses on remembering and reciting.	Who, what, when, where, define, describe, memorize label, list, recognize, identify, write, recite
Comprehension	Focuses on relating and organizing the information previously learned.	Summarize, restate, paraphrase, illustrate, match, explain, defend, relate, review, generalize, tell
Application	Focuses on applying information according to a rule or principle in a specific situation.	Apply, change, put together, make, report, solve, interpret, prepare, discover, produce, design
Analysis	A type of critical thinking that focuses on parts and their functionality to the whole.	Examine, classify, categorize, research, contrast, compare, disassemble, differentiate, separate, diagram, analyze, subdivide
Synthesis	A type of critical thinking that focuses on putting parts together to form a new and original whole.	Combine, hypothesize, construct, originate, create, design, develop, suppose, organize, generate
Evaluate	A type of critical thinking that focuses on valuing and making judgments based on information.	Compare, recommend, assess, value, appraise, solve, criticize, weigh, debate, consider, defend, evaluate

Source: Bloom 1956; Limbach and Waugh 2005, 49

Bloomova taksonomija

- Razine 5, 6, 7
- Aktivni glagoli

5. SINTETIZIRANJE (povezivanje dijelova ili ideja u cjelinu, o iskazivanje originalnosti) dizajnirati, formulirati / oblikovati, generalizirati / uopćavati, generirati, integrirati, izgraditi, klasificirati, kombinirati, konstruirati, kreirati, napisati, normirati, organizirati, osmisliti, otkriti, planirati, postaviti hipotezu, povezati, predložiti, predvidjeti, preurediti, prezentirati, pripremiti, rasporediti, razviti, sastaviti (prijedlog / rješenje), skladati, složiti, stvoriti, upravljati, urediti, voditi, zaključiti;

6. VRJEDNOVANJE (ocjena vrijednosti nečega / nekoga) argumentirati mišljenje, izabrati opciju, izmjeriti, kritički prosuđivati, obraniti stav, ocijeniti, opravdati, odabrati, podržati, poduprijeti, potvrditi, predvidjeti, preispitati, preporučiti, procijeniti, prosuditi, rangirati, samoprocijeniti, samovrjednovati, usporediti, utvrditi, valorizirati, vrjednovati, zaključiti;

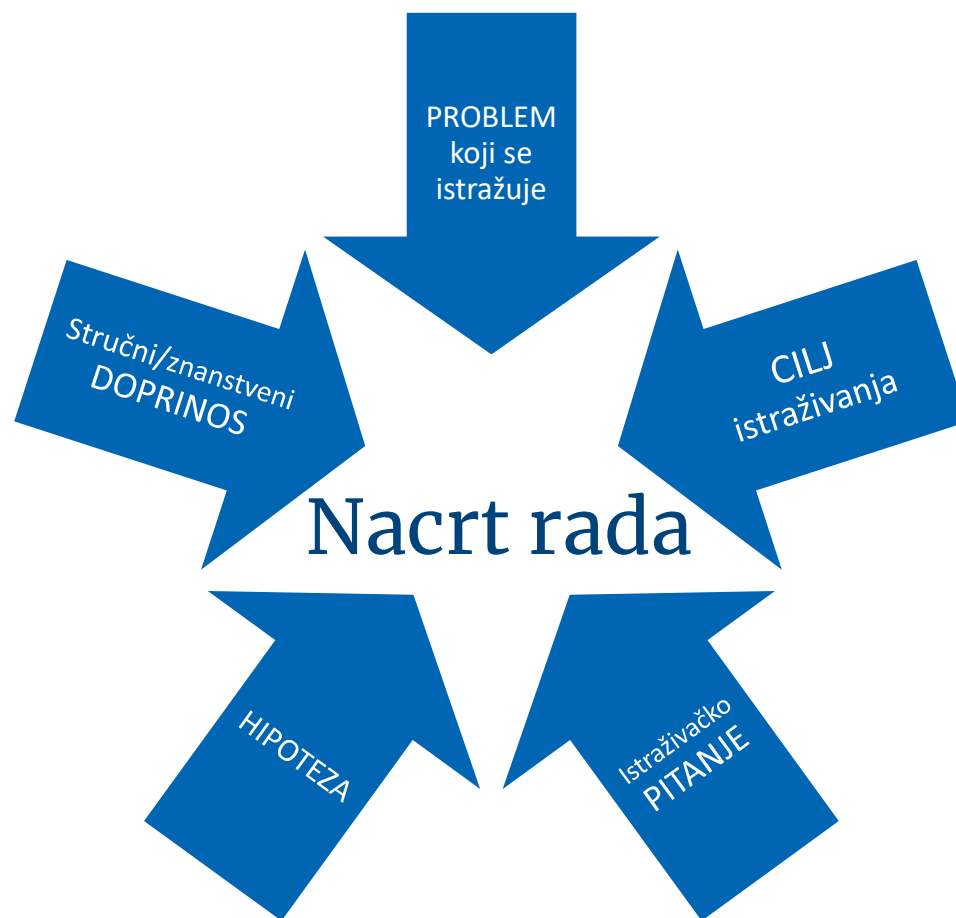
7. KREIRANJE (misli se na novo) Jednako kao kod *SINTETIZIRANJA* te dodatno: izumiti, stvoriti.

Primjer glagola koji nisu mjerljivi i ne preporučuju se:

biti osposobljen; biti sposoban; imati znanje; imati osnovna znanja;
imati snažan smisao za; naučiti; ovladati; osposobljavati se za; osvijestiti; postići;
poznavati; primjenjivati znanje; rabiti činjenično znanje; razumjeti; razviti potrebe;
upoznati; usvojiti; shvatiti da se isti događaj i pojave mogu različito tumačiti;
spoznati osnovna načela; steći znanja / sposobnost / stav; zapamtiti; znati, te
slične nemjerljive glagole.

NACRT RADA!!!

- 3. KORAK: nacrt rada

Nacrt rada

- Odabrati PROBLEM koji se istražuje (tema – nije isto što i naslov!!! Naslov ide na kraju.)
 - Odrediti CILJ istraživanja
 - Formulirati istraživačko PITANJE/postaviti HIPOTEZE
 - Objasniti stručni/znanstveni DOPRINOS.
- PLUS*
- Odabrati i metodu istraživanja i obrazložiti razloge odabira.

Struktura rada: IMRaDi

- **Introduction:**
 - Što?
 - Zašto?
 - Kako?
 - Kako je provedeno istraživanje?
 - Kako je rad strukturiran?
 - Recentna istraživanja u području > prethodni radovi, srodni i povezani radovi

Struktura rada: IMRaDi

- **Method(s):**
 - Opisati metodu/e koje su se koristile
 - Opisati tehnike/alate prikupljanja podataka

Struktura rada: IMRaDi

- **Results:**
 - Popis rezultata istraživanja (*findings*)
 - Rezultati moraju biti originalni.

Struktura rada: IMRaDi

- **Discussion of results:**
 - Interpretacija rezultata
 - Značenje rezultata
 - Ograničenja i nova pitanja koja se otvaraju i daju prostor za buduća istraživanja

Struktura rada: dodatna poglavlja

- Pregled literature
- Poput obiteljskog stabla vašeg istraživanja > povijest istraživanja, pregled istraživanja u području (nekad i izvan područja) > SETTING THE STAGE
- Ovo poglavlje ima 3 cilja:
 - Sumirati ono što je dosad napravljeno u vašem području 1) kako biste pokazali da razumijete o čemu pišete i 2) da pokažete u kakvom je odnosu vaše istraživanje s tim radovima
 - Pokazati "rupe", probleme i nedostatke postojećih istraživanja, što pokazuje originalni doprinos vašeg rada
 - Identificirati važne studije, teorije, metode ili teorijske okvire kojis e mogu primijeniti na vašem istraživanju.

Struktura rada: dodatna poglavlja

- Teorijski okvir
- Može imati različite oblike:
 - Može iznositi teorijske pretpostavke na kojima se temelji istraživanje
 - Može povezati empirijske podatke i postojeće znanje
 - Može vam omogućiti da osmislite zaključke, koncepte ili hipoteze koje možete koristiti kako biste odgovorili na pitanja „kako?” i „zašto?”.
- Pomoći će vam strukturirati proces prikupljanja podataka usmjeravanjem pažnje na mali podskup koncepata.

Struktura rada: dodatna poglavlja

- Sažetak
- navesti cilj, glavne rezultate i zaključke
- Kratki sažetak na početku rada koji sumira istraživanje, ukratko opisuje svako poglavlje rada i daje kratki pregled doprinosa rada u području koje istražuje
- Trebao bi dati odgovore na sljedeća pitanja:
 - Koji je razlog pisanja rada?
 - Koji su pristupi i nedostaci u postojećoj literaturi?
 - Koja su vaša istraživačka pitanja i ciljevi istraživanja?
 - Koju ste metodologiju koristili?
 - Koji su ključni rezultati?
 - Koji su glavni zaključci i implikacije?
- **PIŠE SE NA KRAJU!!!**

Struktura rada: dodatna poglavlja

- Zaključak
- Zadatak je zaključka:
 - Jasno i sveobuhvatno artikulirati odgovor na istraživačka pitanja
 - Diskutirati kako se istraživanje odnosi prema ciljevima rada
 - Objasniti značaj rada
 - Ukratko navesti nedostatke
 - Preporučiti pravac budućeg/ih istraživanja.

Hipoteza

- **Populacija**
- Skupina osoba ili objekata koji udovoljavaju određenim kriterijima
- Što je populacija šira, istraživanje je vrijednije
- Većinom je nemoguće ili preskupo ispitati cijelu populaciju

- **Uzorak**
- Ograničeni broj članova populacije tako izabranih da što bolje predstavljaju populaciju.

Hipoteza

- Hipoteza jest pretpostavka koja predstavlja anticipaciju rješenja problema, odnosno moguće rješenje problema
- **Nedokazana tvrdnja koja se koristi za objašnjavanje pojava**
- **Svrha znanstvenog istraživanja je vidjeti jesu li hipoteze ispravne, rješavaju li problem**
- Funkcija hipoteze je da usmjerava znanstveno istraživanje ka pravilnosti
- Teorije su potvrđene hipoteze.

Hipoteza

- Nije bitno je li hipoteza potvrđena ili pobijena – bitno je da smo odabrali dobre metode
- **Hipoteza se navodi u futuru** jer je istraživanjem tek trebamo potvrditi ili pobiti > napisati
- 1. što hipoteza implicira
- 2. slijedi verifikacija
- 3. konfirmacija (h. je potvrđena ili pobijena s xxxx stupnjem vjerojatnosti – što veći to bolje istraživanje).

Hipoteza

- Hipoteza mora ispunjavati 4 logička uvjeta adekvatnosti:
 - 1. Postavljena je tako da **omogućuje dedukciju** – pomoću matematičko-logičkog aparata moguće je utvrditi njezine implikacije; ne smije biti lirski ili metaforična, mora biti jasna i jednodimenzionalna
 - 2. hipoteza **mora omogućiti rješenje problema** koji je potaknuo znanstveno istraživanje (to ne znači da su lažne/pogrešne hipoteze loše i beskorisne > govore kojima putem nećemo ići)...

Hipoteza

- Hipoteza mora ispunjavati 4 logička uvjeta adekvatnosti:
 - 3. hipoteza je **uspješna ako je potvrđena istraživanjima** koja su pomoću nje napravljena; potvrđena je pomoću uspješnih prognoza koje su moguće zbog te hipoteze, ali ne mora biti i nije dokazana izvan svake sumnje (bezuvjetno); mora ju se moći operacionalizirati i provjeriti
 - 4. hipoteza **mora biti što bolje i jasnije formulirana**, sa što manje riječi postići što bolje objašnjenje (KISS) – mora biti specifična.

Hipoteza

- Mora imati sljedeća svojstva:
 - Uključuje barem dvije varijable
 - Uspostavlja odnos među varijablama
 - Ima oblik tvrdnje
 - Logički je povezana s teorijskim okvirom i istraživačkim pitanjem
 - Moguće ju je podvrgnuti provjeri statističke značajnosti.

Hipoteza

- Vrste varijabli u istraživanju
- **Nezavisna varijabla** – mijenja se sama ili ju mi unosimo u eksperiment i namjerno mijenjamo
- **Zavisna varijabla** – predmet je istraživanja; promatramo ovise li njezine vrijednosti o mijenjaju nezavisne varijable.

Hipoteza

- **Nulta ili nul hipoteza** je hipoteza prema kojoj ne postoji odnos među fenomenima, varijablama ili pojavama koje istražujemo:
 - *H_0 Ne postoji statistički značajna razlika u proporciji muških i ženskih pušača u ispitivanoj populaciji.*

Hipoteza

- Alternativna hipoteza je hipoteza prema kojoj postoji određena vrsta odnosa među fenomenima, varijablama ili pojavama koje istražujemo
 - *H U ispitivanoj populaciji veća je proporcija žena pušačica od proporcije muškaraca pušača. (hipoteza razlike)*

Hipoteza: primjer

- **PROBLEM** – Utvrditi utječe li predoperativna priprema pacijenata za operaciju na brzinu oporavka pacijenata nakon operacije.
- **NEZAVISNA VARIJABLA** – *Predoperativna priprema (sa / bez predoperativne pripreme).*
- **ZAVISNA VARIJABLA** – *Brzina oporavka pacijenata nakon operacije izražena kao broj dana provedenih u bolnici nakon operacije.*

Hipoteza

- **POPULACIJA** – Svi operirani pacijenti u zagrebačkim bolnicama.
- **UZORAK** – Slučajni uzorak – prema bolničkim evidencijama po slučaju de se izabrali pacijenti i raspodijeliti u eksperimentalnu i kontrolnu skupinu.

Hipoteza

- **NUL-HIPOTEZA** - Skupina pacijenata koja je prošla predoperativnu pripremu (eksperimentalna skupina) i skupina pacijenata koja nije primila predoperativnu pripremu (kontrolna skupina) značajno se ne razlikuju u brzini oporavka nakon operacije.
- Predoperativna priprema nema značajnog utjecaja na brzinu oporavka pacijenata nakon operacije.
- **ALTERNATIVNA HIPOTEZA** - Pacijenti koji su prošli predoperativnu pripremu razlikuju se po brzini oporavka nakon operacije od onih koji nisu prošli istu.

SAVJETI

- Ne moraju sva istraživanja imati hipoteze.
- Istraživanje može imati jednu ili više hipoteza (ne postoji pravilo o ispravnom broju hipoteza).
- Cilj oblikovanja i provjere hipoteze je najčešće provjera teorije.
- Hipoteze nastaju dedukcijom iz teorije ili poopćavanjem empirijski opaženih pravilnosti.
- Formulacija hipoteze omogućava istraživanju da bude fokusirano. Hipoteza vam „kaže“ koje specifične aspekte problema trebate istražiti.
- Hipoteza vam pomaže da odaberete koje podatke trebate skupiti, a koje ne.
- Hipoteza povećava objektivnost istraživanja.
- Hipoteza može pomoći u oblikovanju teorije, time što omogućava da specifično zaključite što je istinito, a što nije.
- Tvrdnje koje su logički nužno istinite ne mogu biti znanstvene hipoteze.
- Pitanja na koja nije moguće odgovoriti kroz znanstveno opažanje ne mogu biti znanstvene hipoteze.

Navođenje literature

- Iznimno bitno!!!
- Citiranje : parafraziranje : interpretiranje vs plagiranje
- APA, Harvard
- Različiti sustavi navođenja literature
- **U uputi stoji koji stil preferiramo na Effectusu**
- Dosljednost!

Navođenje literature: prezime-godina

- Prezime-godina (Korkut, 2011., str. 22.), (Korkut, 2011.), „Korkut (2011.) navodi kako...”, „Korkut (2011., str. 22.) navodi kako...” + popis korištene literature na kraju rada
- Ako je izvor iz kojeg smo preuzeli citat, interpretirali ili parafrazirali sekundarni izvor - (Korkut, 2011. prema Kopal, 2020.) > Korkutove misli preuzete iz Kopalova članka ili Korkut (2011. prema Kopal, 2020.) navodi kako...
- Više izvora na istu temu (Korkut, 2011.; Kopal, 2020.).

Navođenje literature: Endnote

- Endnote ili „citiranje po redoslijedu pojavljivanja”
- Brojkama od 1 do n označavaju se bilješke na kraju poglavlja ili na kraju rada na koju se poziva
- Preuzeti dijelovi označavaju se brojkama, a na kraju se istim brojkama označava izvor literature
- Ako se ponovno poziva na istog autora i djelo, uz ime autora se napiše *op. cit.* dd *opus citatum* ili navedeno djelo
- Ako se dvije iste endnote ponavljaju jedna za drugom na istoj stranici – piše se *Ibid.* ili skraćeno od *ibidem* što znači na istom mjestu, nakon čega slijedi broj stranice s koje je citat preuzet

Navođenje literature: fusnote

- Brojkama od 1 do n označavaju se bilješke na dnu stranice (References > insert footnote)
- Izvori se u fusnotama pišu na isti način kao i u popisu literature (APA ili Harvard)
- Ako se ponovno poziva na istog autora i djelo, uz ime autora se napiše *op. cit. ili opus citatum* ili navedeno djelo
- Ako se dvije iste fusnote ponavljaju jedna za drugom na istoj stranici – piše se *Ibid.* ili skraćeno od *ibidem* što znači na istom mjestu, nakon čega slijedi broj stranice s koje je citat preuzet.

Navođenje literature: numeričko-abecedni sustav

- U zagradi (najčešće uglatoj, ali može i u običnoj ili kosoj) se navodi uvijek isti broj literature na mjestu gdje se poziva na korištenu literaturu
/5/ (5) [5]
- Na kraju rada se abecednim redom popisuju izvori i svaki izvor dobiva svoj broj
- Ako se piše i broj stranice, (5, 55)

Navođenje literature: APA

- Knjige:
- Preston, N. (2014). *Understanding ethics* (4th ed.). The Federation Press.
- White, R., Perrone, S., & Howes, L. (2019). *Crime, criminality and criminal justice* (3rd ed.). Oxford University Press.
- Owens, P., Springwood, B., & Wilson, M. (2012). *Creative ethical practice in counselling & psychotherapy* (5th ed.). Sage
- Carabine, E., Cox, P., Lee, M., Plummer, N., & South, N. (2009) *Criminology: a sociological introduction* (2nd ed). Routledge.
- Kring, A.M., Johnson, S., Davidson, G., Neal, J., Kyrios, M., Fassnacht, D., Lambros, A., Mihaljcic, T., Teesson, M., Matthewson, M., Morton, E., Kate, M., Harris, A., Izadikhah, Z., Piovesana, A., Crowley-Cyr, L., Baillie, A., Mewton, L., Johnson, L. & Middleton, W. (2019), *Abnormal psychology*, (1st Australasian ed.), Milton, QLD: John Wiley and Sons.

Navođenje literature: APA

- Članci:
- Carrington, K. (2006). Does feminism spoil girls? Explanations for official rises in female delinquency. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 39 (1), 34-53. <https://doi-org.ezproxy.navitas.com/10.1375/acri.39.1.34>
- Easteal, P., Bartels, L., & Mittal, R. (2019). The importance of understanding the victims' 'reality' of domestic violence. *Alternative Law Journal*, 44(1), 11-16. <https://doi-org.ezproxy.navitas.com/10.1177/1037969X18790040>

Navođenje literature: APA

- Internetski izvori:
- Carrington, K. (2006). Does feminism spoil girls? Explanations for official rises in female delinquency. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 39 (1), 34-53. <https://doi-org.ezproxy.navitas.com/10.1375/acri.39.1.34> pristup: 22.11.2022.
- Easteal, P., Bartels, L., & Mittal, R. (2019). The importance of understanding the victims' 'reality' of domestic violence. *Alternative Law Journal*, 44(1), 11-16. <https://doi-org.ezproxy.navitas.com/10.1177/1037969X18790040> pristup: 22.11.2022.

Navođenje literature: Harvard

- Knjige:
- Preston, N 2014, *Understanding ethics*, 4th edn, The Federation Press, Annandale, N.S.W.
- American Psychiatric Association 2013, *Diagnostic and statistical manual of mental disorders : DSM-5*, 5th edn, American Psychiatric Association, Washington DC.
- White, R, Perrone, S & Howes, L 2019, *Crime, criminality and criminal justice*, 3rd edn, Oxford University Press, Docklands, Vic.
- Owens, P, Springwood, B & Wilson, M 2012, *Creative ethical practice in counselling & psychotherapy*, 5th edn, Oxford University Press, South Melbourne, Vic.
- Carabine, E, Cox, P, Lee, M, Plummer, N & South, N 2009, *Criminology: a sociological introduction*, 2nd edn, Routledge, London.

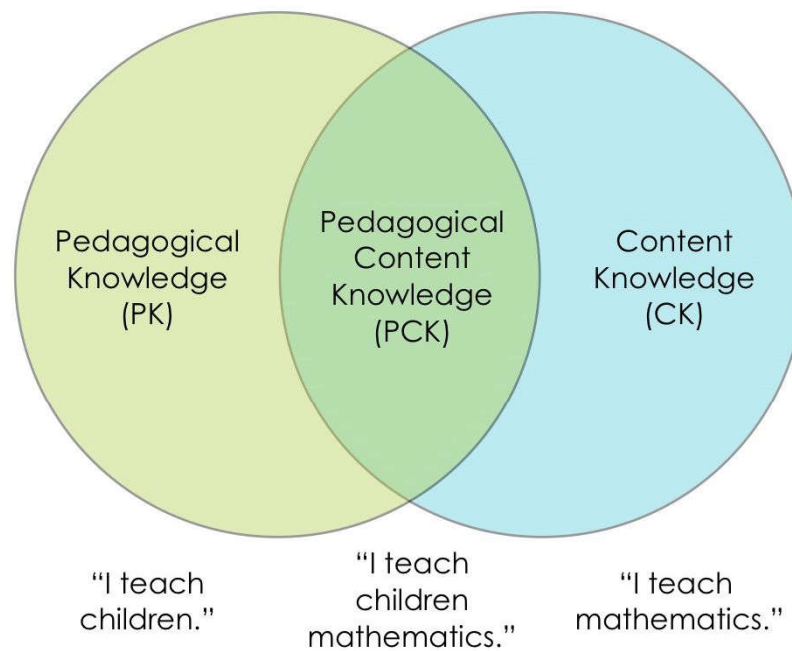
Navođenje literature: Harvard

- Članci:
- Carrington, K 2006, 'Does feminism spoil girls? Explanations for official rises in female delinquency', *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, vol. 39, no. 1, pp. 34-53.
- Easteal, P, Bartels, L & Mittal, R 2019, 'The importance of understanding the victims' 'reality' of domestic violence', *Alternative Law Journal*, vol. 44, no. 1, pp.11-16.

Navođenje literature: Harvard

- Internetski izvori i izvješća:
- Personal Authors
- Flatau, P, Zaretzky, K, valentine, k, McNelis, S, Spinney, A, Wood, L, MacKenzie, D & Habibis, D 2017, *Inquiry into funding and delivery of programs to reduce homelessness*, AHURI Final Report No. 279, Australian Housing and Urban Research Institute Limited, Melbourne.
- Group Authors
- Australia. Parliament. Joint Standing Committee on Migration. (2013). *Inquiry into migration and multiculturalism in Australia*, Commonwealth of Australia, Canberra.
- Australian Bureau of Statistics 2019, *Recorded Crime – Victims, Australia, 2018*, cata. no. 4510.0, viewed 31 October 2019 from <https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/PrimaryMainFeatures/4510.0?OpenDocument>

Što je znanje?

Što je istraživanje?

- **Istraživanje je unaprijed osmišljen, logičan i sustavan proces kojim povezujemo mišljenja i iskustva, dolazimo do novih spoznaja i povećavamo znanje**
 - **Temeljnim** istraživanjima cilj je otkrivanje zakonitosti u pojavama i procesima (otkriće)
 - **Razvojna** istraživanja usmjerena su potencijalnim vrijednostima otkrića (izumima)
 - **Primijenjena** istraživanja teže konkretizaciji spoznaja
 - **Akcijska** istraživanja teže konkretnoj stručnoj aktivnosti.

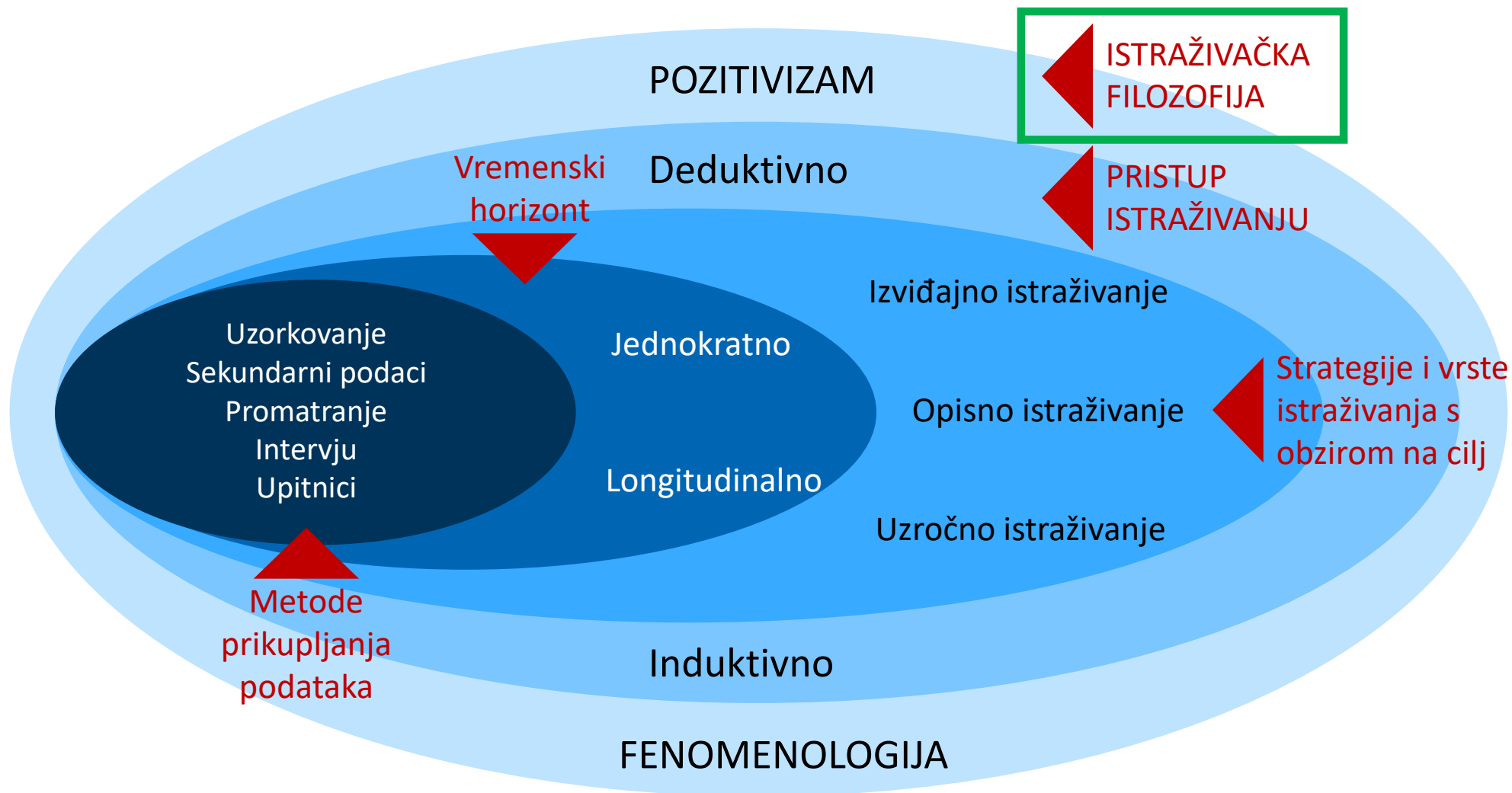
Što je potrebno za konkretni nacrt istraživanja?

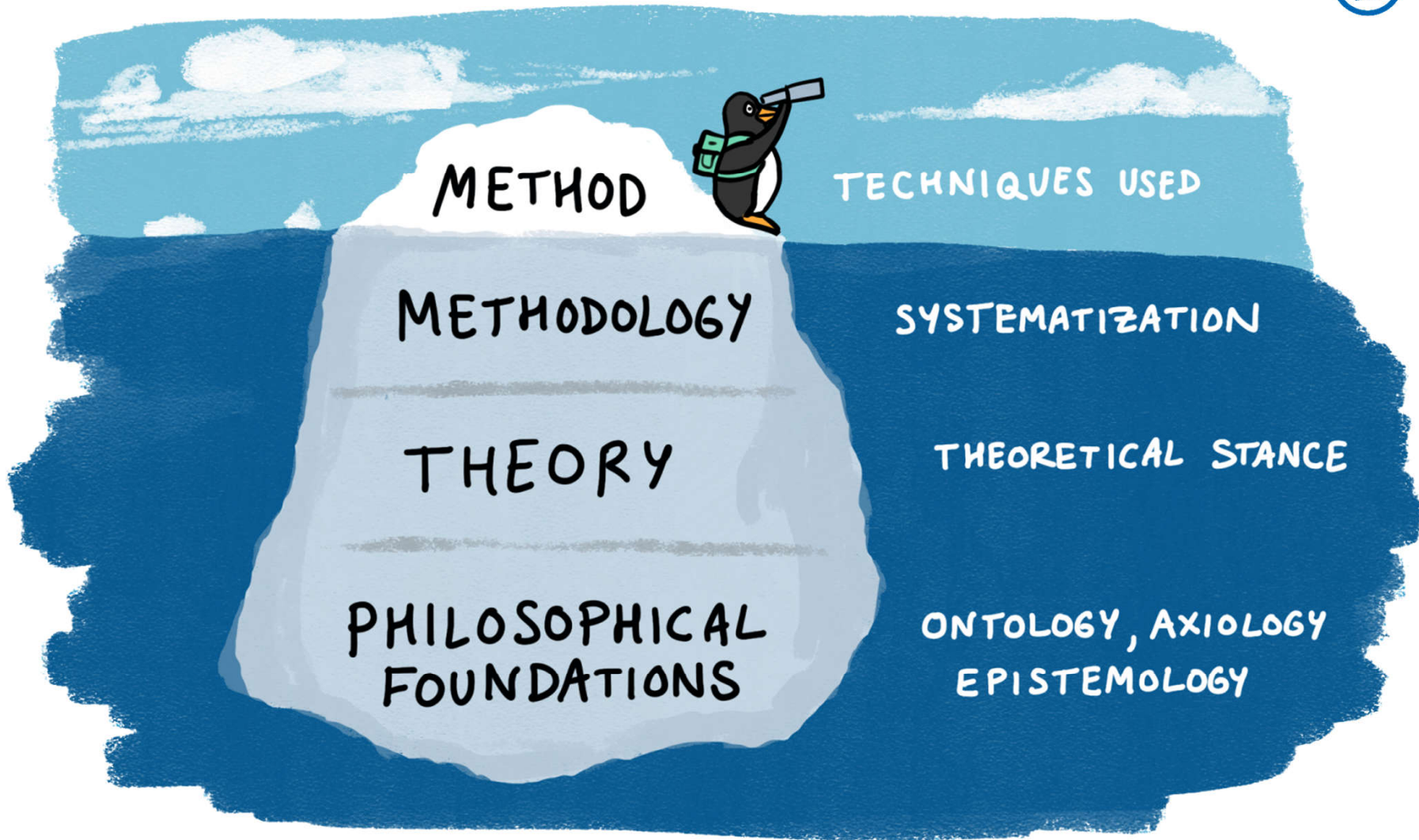
- Istraživač treba odabrati:
 - Istraživačku **filozofiju**
 - **Pristup** istraživanju
 - **Strategije** istraživanja
 - **Vremenski** horizont
 - **Načine prikupljanja podataka.**

RAZINE ODLUČIVANJA

Razine odlučivanja u istraživačkom procesu

Istraživačka filozofija: pozitivizam

- Koristi **deduktivni pristup**
- Proučava koncepte kao što su **društvene strukture i činjenice te uzroke društvenih fenomena**
- Oslanja se na **elemente stvarnosti koji su jasno vidljivi i jasno se promatraju (observable)**, za rezultat ima **poopćavanje temeljeno na sličnosti**
- **Visoko strukturirana metodologija > ponavljanje i mjerljiva promatranja > statistička analiza.**

Istraživačka filozofija: pozitivizam

- Primjena **metoda prirodnih znanosti na proučavanje društvene zbilje** (sociologija)
- Smith (1998) „pozitivistički pristup društvenim znanostima pretpostavlja da se stvari mogu proučavati kao čvrste činjenice, a odnosi između tih činjenica mogu se utvrditi kao znanstveni zakoni...”
- Za pozitiviste ti zakoni imaju status istine i **društveni objekti mogu se istraživati na isti način kao i prirodni.**

Istraživačka filozofija: pozitivizam

- Sva istraživanja trebaju biti kvantitativna jer samo takvi podaci mogu biti temelj valjanim generalizacijama i zakonima
- Odabir predmeta istraživanja mora se temeljiti na objektivnim kriterijima, a ne ljudskim vjerovanjima i interesima
- Cilj istraživanja mora biti identificiranje uzročnih objašnjenja i temeljnih zakona koji objašnjavaju ljudsko ponašanje.

Istraživačka filozofija: pozitivizam

- Pozitivisti vjeruju da uloga istraživača mora biti neovisna o temi koja se istražuje te da se problem istraživanja može bolje razumjeti ako ga se raščlani na najjednostavnije dijelove
- **Najčešće metode su upitnici zatvorenog tipa (ankete s predefiniranim pitanjima) i strukturirani intervjui.**

Istraživačka filozofija: fenomenologija

- Koristi **induktivni pristup**
- Proučava koncepte poput **društvenih konstrukata i značenja**
- Društvena strana svijeta objašnjava se teorijama koje se temelje na isključivim zakonima (tipično za prirodne znanosti)
- Okruženje se stalno mijenja
- Jedinica istraživanja je organizam.

Istraživačka filozofija: fenomenologija

- Fenomenologija je suprotstavljena pozitivizmu jer se bavi pitanjem **kako pojedinci percipiraju i razumiju svijet koji ih okružuje**
- Za razliku od prirodnih znanosti i pozitivističke filozofije, fenomenologija pretpostavlja da je **ljudsko djelovanje smisleno** pa je samim time i posao društvenih znanstvenika **dobiti uvid u ljudsko razmišljanje i ponašanje i interpretirati ih sa stajališta pojedinca, kako ih pojedinac promatra.**

Istraživačka filozofija: fenomenologija

- Fenomenolozi se fokusiraju na značenje i razumijevanje te stoga ne generiraju i ne testiraju hipoteze (deduktivni pristup), niti se fokusiraju na prikupljanje podataka koje pružaju zakoni.

Istraživačka filozofija: fenomenologija

- **Primjer** fenomenološkog istraživanja provela je Foster (1995)
- Koristila je opservacije ispitanika i polustrukturirane intervjue u londonskoj četvrti Riverside
- **Službena statistika** (koju pozitivisti koriste) **ukazivala je na visoku razinu kriminaliteta.**

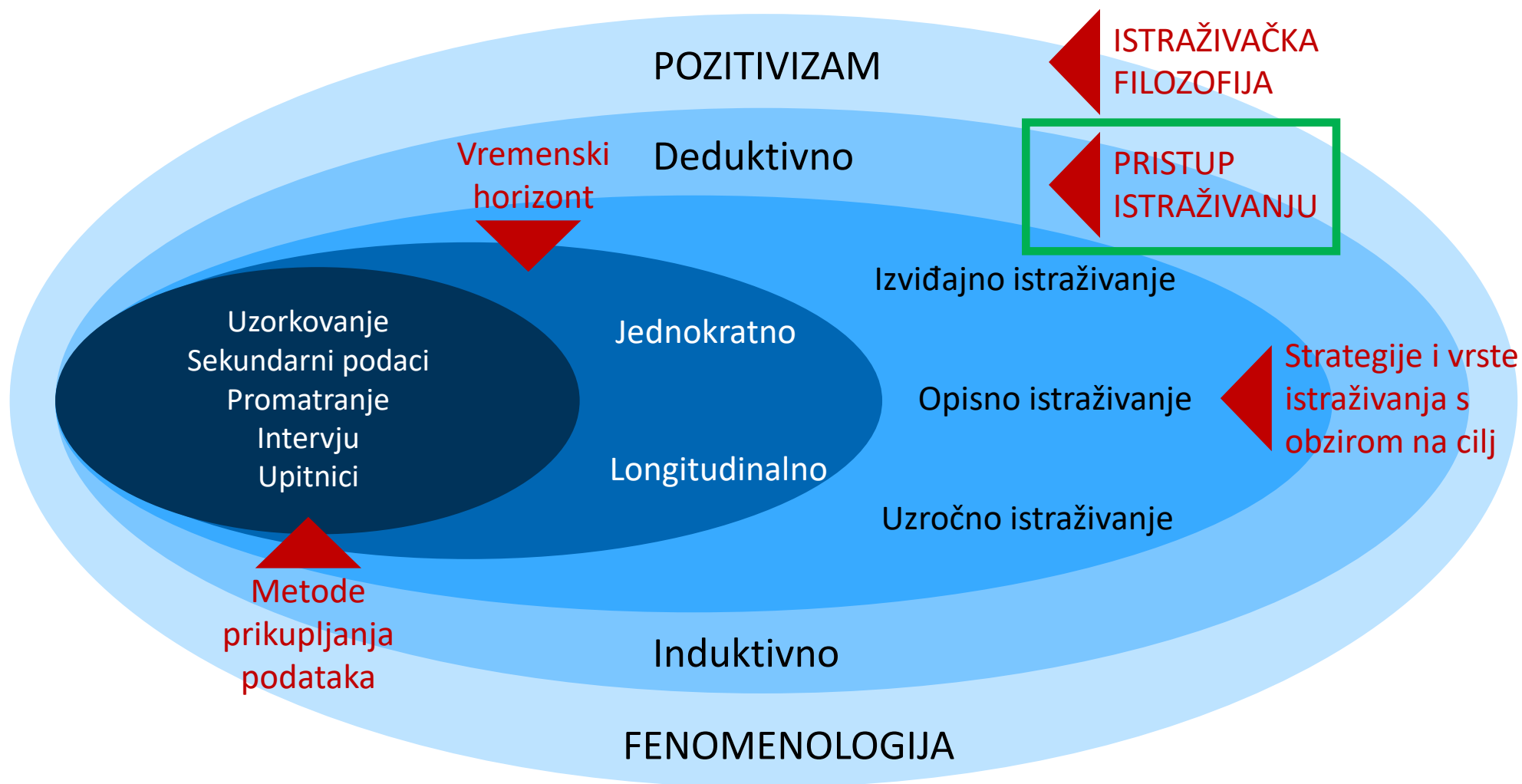
Istraživačka filozofija: fenomenologija

- Foster je kao fenomenologinja htjela izmjeriti ljudske stavove prema kriminalitetu na tom području
- Otkrila je kako stanovnici ne percipiraju tu visoku razinu kriminaliteta, niti se osjećaju nesigurno (Bryman, 2004).

Istraživačka filozofija: fenomenologija

- Alfred Schutz (1962):
- “The world of nature as explored by the natural scientist does not ‘mean’ anything to molecules, atoms and electrons. But the observational field of the social scientist – social reality- has a specific meaning and relevance structure for the beings living, acting, and thinking within it. By a series of common sense constructs they have preselected and pre interpreted this world which they experience as the reality of the lives. It is these thought objects of theirs which determine their behavior by motivating it. The thought objects constructed by the social scientist, in order to grasp this social reality, have to be founded upon the thought objects constructed by the common sense thinking of men, living their daily life within the social world.” (cit. Bryman, 2004)

Razine odlučivanja u istraživačkom procesu

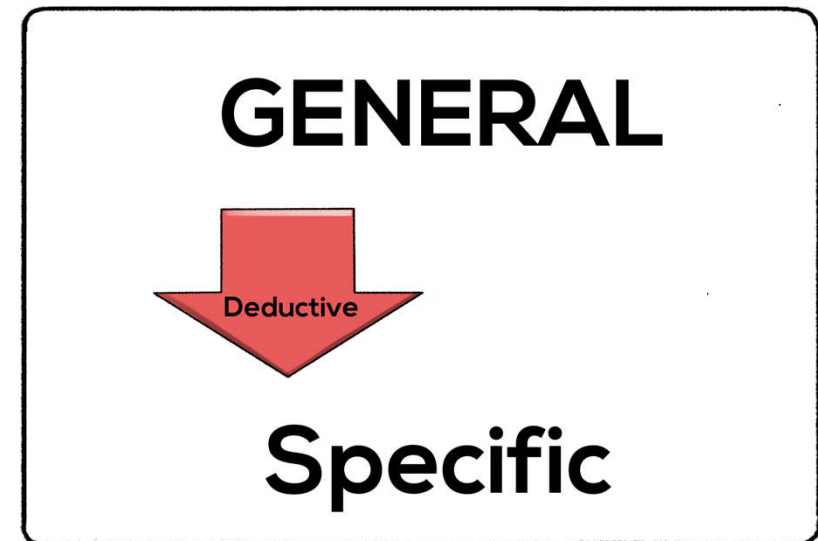
Pristup istraživanju

Tablica 1.1. Glavne razlike između deduktivnog i induktivnog pristupa istraživanju

Naglasci u deduktivnom pristupu	Naglasci u induktivnom pristupu
<ul style="list-style-type: none"> ▪ znanstveni principi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cilj je razumijevanje značenja koje ljudi pridaju događajima
<ul style="list-style-type: none"> ▪ kretanje od teorije k podacima ▪ potreba objašnjenja uzročnih odnosa među varijablama 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kretanje od podataka k teoriji ▪ blisko razumijevanje konteksta istraživanja
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prikupljanje kvantitativnih podataka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prikupljanje kvalitativnih podataka
<ul style="list-style-type: none"> ▪ primjena kontrole kako bi se osigurala valjanost podataka ▪ operacionalizacija koncepata kako bi se osigurala jasnoća definicije ▪ visoko strukturiran pristup 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fleksibilnija struktura koja dopušta promjene u naglasku u istraživanju kako istraživanje odmiče
<ul style="list-style-type: none"> ▪ nezavisnost istraživača od predmeta istraživanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ shvaćanje da je istraživač dio istraživačkog procesa
<ul style="list-style-type: none"> ▪ nužnost odabira uzorka dovoljne veličine kako bi se zaključci poopćili 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ neorijentiranost na poopćavanje zaključaka

Pristup istraživanju: dedukcija

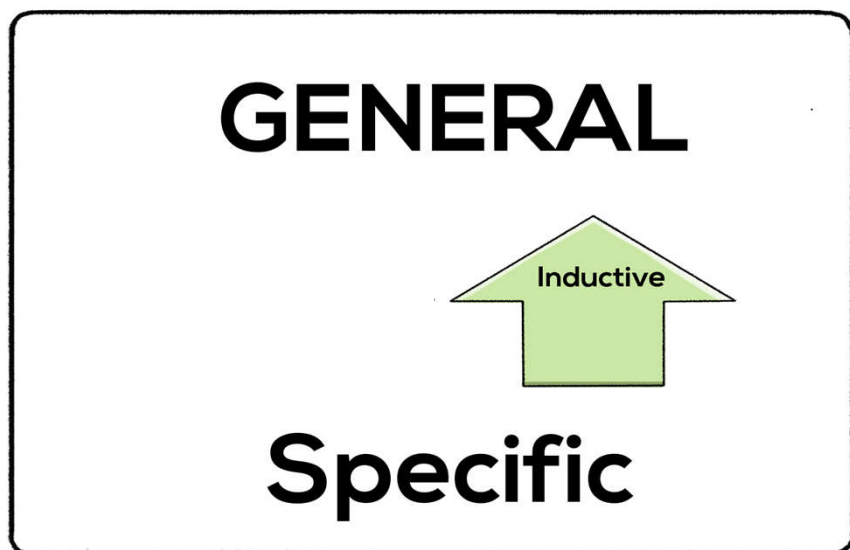
- Dedukcija polazi od nekog općeg pravila i nekog promatranog pojedinačnog slučaja i dolazi do daljeg znanja o tom pojedinačnom slučaju
- No, kako je deduktivni zaključak nužan jer je rezultat zaključivanja već sadržan u samom pravilu, on nikada ne može voditi nekoj novoj spoznaji – najrigorozniji način rezoniranja.

Pristup istraživanju: dedukcija

- Najvažniji elementi deduktivne metode jesu postupci metoda analize, sinteze, apstrakcije, generalizacije i specijalizacije
- **Deduktivna metoda u znanosti služi za:**
 - objašnjenje činjenica i zakona,
 - predviđanje budućih događaja,
 - otkrivanje novih činjenica i zakona,
 - dokazivanje postavljenih teza,
 - provjeravanje hipoteza i
 - znanstveno izlaganje.

Pristup istraživanju: indukcija

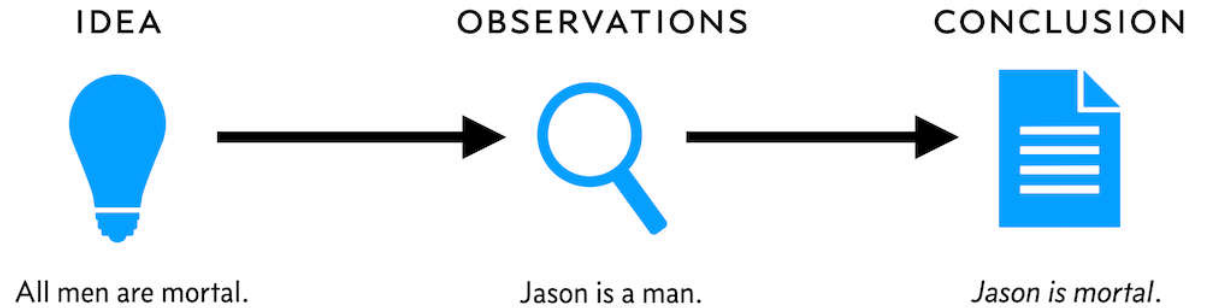
- U **induktivnom** postupku zaključivanja **od pojedinačnog slučaja i nekog verificiranog ishoda generalizacijom se zaključuje o nekom pravilu**
- Induktivno stečena spoznaja **uvijek samo nekakav vjerojatan, moguć iskaz**
- Indukcija predstavlja proces potvrđivanja **faktičnosti putem sučeljavanja i susretanja s činjenicama.**

Pristup istraživanju: indukcija

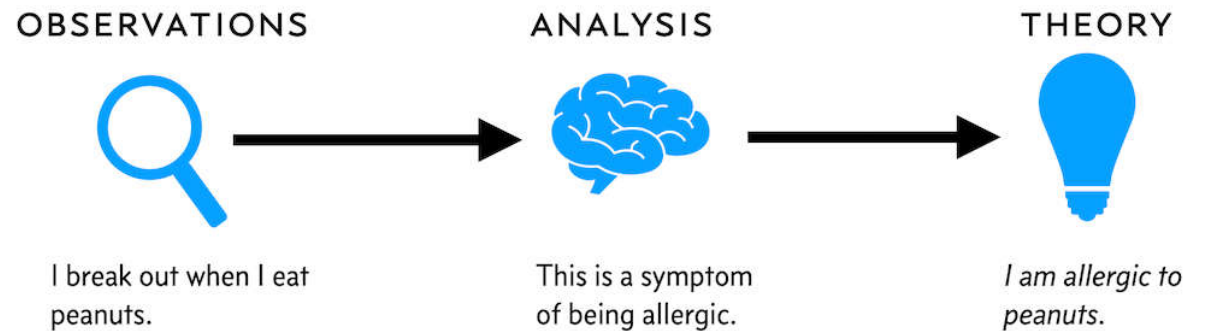
- Induktivna metoda je sustavna primjena induktivnog načina zaključivanja kojim se **na temelju analize pojedinačnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu**, od zapažanja konkretnih pojedinačnih slučajeva dolazi do općih zaključaka
- **Pouzdanost induktivnog zaključka** izravno **ovisi o**: broju istraženih činjenica i slučajeva, reprezentativnosti analiziranih činjenica za određenu pojavu i stupnju pouzdanosti značenja činjenica
- Analiza induktivne metode mora uključiti fundamentalni element svakog induktivnog zaključivanja, a to je **relacija posebno - opće**.

Pristup istraživanju: dedukcija vs indukcija

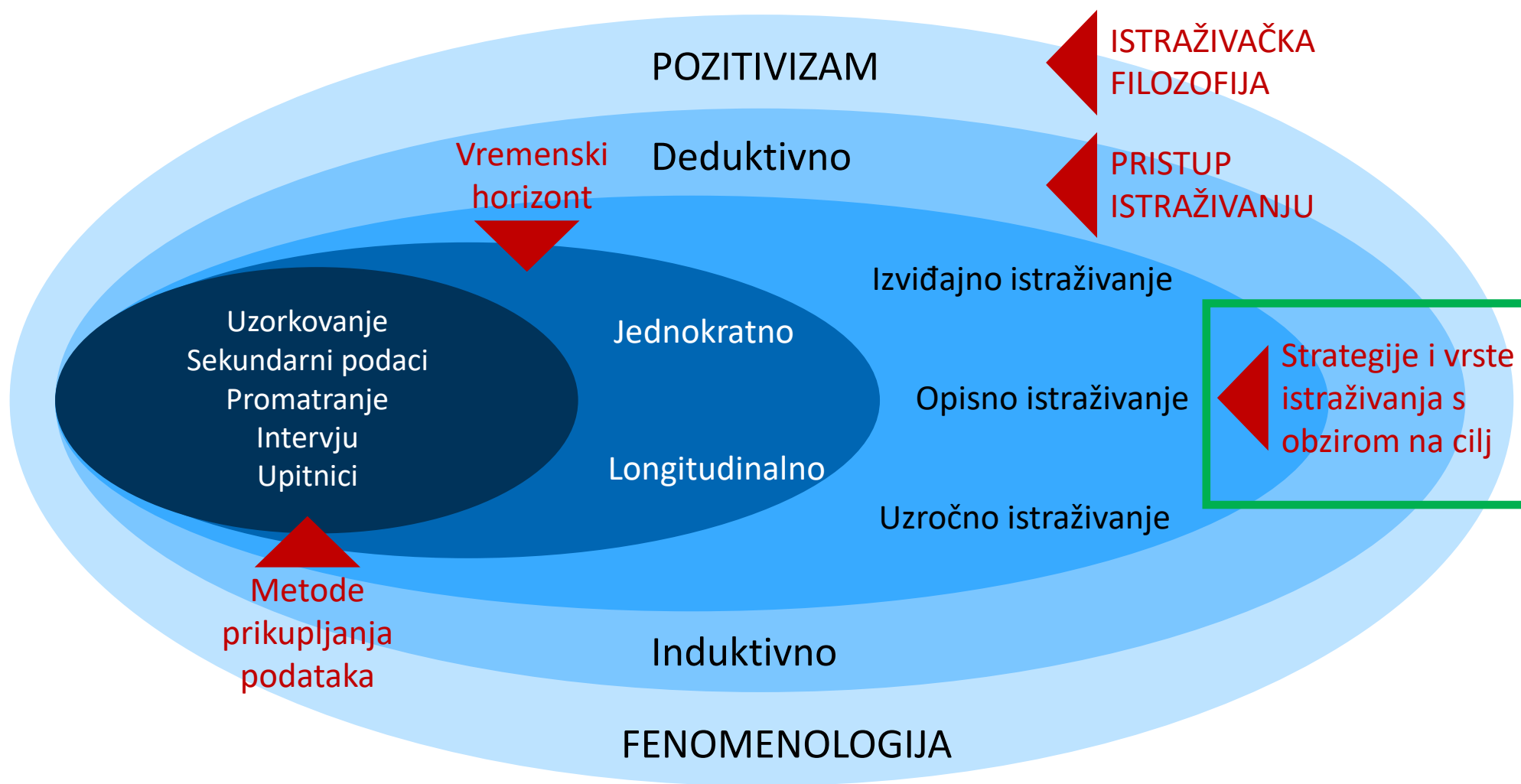
DEDUCTION

INDUCTION

Razine odlučivanja u istraživačkom procesu

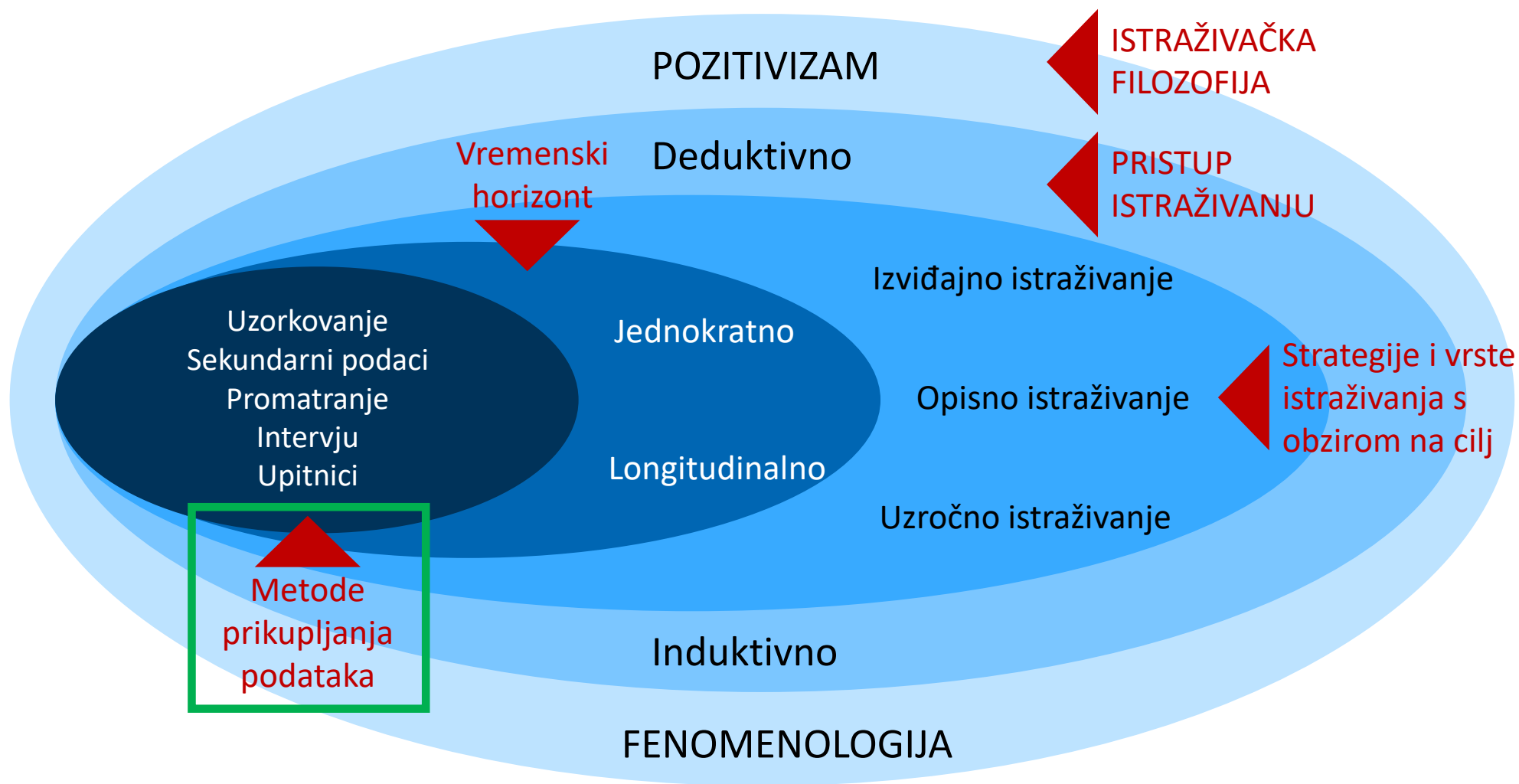

Vrste istraživanja

Tablica 3.1. Vrste istraživanja

Svojstvo	Vrste istraživanja
Primjenjivost	Fundamentalna istraživanja Primijenjena istraživanja Razvojna istraživanja Aksijska istraživanja
Metodološki pristup	Kvantitativna istraživanja Kvalitativna istraživanja Istraživanja kombiniranom metodologijom
Vrsta podataka koji se prikupljaju	Primarna istraživanja Sekundarna istraživanja
Vrsta podataka koji se proučavaju	Teorijska istraživanja Empirijska istraživanja
Učestalost	Jednokratna istraživanja Longitudinalna istraživanja
Ciljevi	Izviđajna istraživanja Opisna istraživanja Uzročna istraživanja
Obuhvat istraživanja	Mikroistraživanje Mezoistraživanje Makroistraživanje Megaistraživanje
Vrijeme	Istraživanje prošlosti Istraživanje sadašnjosti Istraživanje budućnosti
Objekt istraživanja	Razne vrste istraživanja

Razine odlučivanja u istraživačkom procesu

Odabir metodološkog pristupa

- **Kvalitativni** – najčešće odgovara na neko pitanje
- **Kvantitativni** – hipoteza
- **Mješoviti kvalitativno-kvantitativni.**

Odabir metodološkog pristupa

- **Kvantitativna** i **kvalitativna** metodologija istraživanja razlikuju se u filozofskom pristupu koji se nalazi u njihovoj osnovi, kao i u metodama, modelima i korištenim procedurama koje se primjenjuju
- Proces istraživanja ne razlikuje se značajno
- Razlikuju se s obzirom na način prikupljanja podataka, postupke obrade i analize te stil opisa dobivenih rezultata.

Odabir metodološkog pristupa

- **Operacionalizacija koncepta istraživanja mora osigurati**
 - **Pouzdanost** (*reliability*) se odnosi na razmjere u kojima mjerni instrumenti svaki put daju **konzistentne, stabilne i uniformne rezultate u opetovanim opservacijama ili mjerenjima u istim uvjetima**
 - **Valjanost** (*validity*) se odnosi na **točnost i istinitost podataka i nalaza istraživanja**. To se odnosi na koncepte koji se istražuju, ljude ili stvari koje se proučavaju, metode prikupljanja podataka te nalaze do kojih se dolazi (May, 2001). Istraživanje je valjano samo ako testira ono što treba testirati.

Odabir metodološkog pristupa

- Prije odluke o pristupu (kvalitativni ili kvantitativni):
 - Što je svrha istraživanja?
 - Koja istraživačka pitanja dominiraju istraživanjem (na koja pitanja želimo dobiti odgovor)?
 - Koja vrsta podataka će najbolje rasvijetliti pitanja?
 - Koji su mi resursi na raspolaganju?
 - Koje kriterije procjene kvalitete istraživanja ću primijeniti?
 - Kome je istraživanje namijenjeno?

Odabir metodološkog pristupa: kvantitativni

- Osnova **kvantitativnog pristupa** je oslanjanje na teoriju ili hipotezu, odnosno **istraživanje služi provjeri/testiranju postavljene teorije ili hipoteze**
- Istraživanja u sklopu ovog pristupa uglavnom **uključuju brojeve i oblikovana su kako bi osigurala**
 - Objektivnost
 - Pouzdanost
 - Mogućnost poopćavanja.

Odabir metodološkog pristupa: kvantitativni

- **Proces prikupljanja podataka odvojen je od analize**
- Podaci prikupljeni tehnikama poput intervjua ili promatranja mogu se interpretirati i kvantitativno i kvalitativno
- Tehnike poput psihologijskih testova – kvantitativno.

Odabir metodološkog pristupa: kvantitativni

- **Primjer:** prikupljanje podataka o postojećim ili potencijalnim klijentima koristeći metode uzorkovanja te slanje online anketa. Osnovna karakteristika: rezultati se prikazuju u numeričkom obliku (statistika).

Odabir metodološkog pristupa: kvalitativni

- Svrha: **dublji uvid i razumijevanje istraživanog fenomena**
- Važna **pravila kvalitativnog istraživanja:**
 - 1. Istraživač je primarno zainteresiran za sam proces, a manje za rezultate ili zaključke
 - 2. naglasak u istraživanjima je na značenju
 - 3. istraživač je osnovni instrument za prikupljanje i interpretaciju rezultata
 - 4. istraživanja podrazumijevaju terenski rad i odlazak u stvarno okruženje
 - 5. Istraživanja su opisna
 - 6. proces zaključivanja je induktivan.

Odabir metodološkog pristupa: kvalitativni

- Kvalitativni podaci naglašavaju riječi, a ne kvantifikaciju u fazama prikupljanja i analize podataka
- Kvalitativne podatke većinom koriste fenomenolozi za induktivno zaključivanje (Bryman, 2004)
- Uključuju prikupljanje pisanih i usmenih informacija o varijablama koje zanimaju istraživača
- Podaci su više deskriptivne naravi.

Odabir metodološkog pristupa: kvalitativni

- Primjeri **kvalitativnog istraživanja** mogu biti
 - Intervju (one-on-one) – dubinski intervju
 - Fokus grupe
 - Studije slučaja
 - Postupci opservacije..

Odabir metodološkog pristupa: mješoviti/kombinirani

- *Primjer: Protok informacija kroz mrežu zaposlenika neke organizacije*
 - **Kvalitativni dio:** upitnik s pitanjima o međusobnim odnosima zaposlenika
 - **Kvantitativni dio:** mapiranje organizacije izračunom mrežne metrike.

Odabir područja/teme/problema

- U tri koraka do diplome: 😊
 - 1. odaberi temu/problem i mentora
 - 2. riješi problem
 - 3. napiši rad.

Odabir područja/teme/problema

- Odabirete **područje**:
 - Zbog profesora?
 - Karijerni razlozi?
 - Intrinzična motivacija za područje?

Odabir područja/teme/problema

- **Tema** mora biti:
 - 1. relevantna/zanimljiva
 - 2. originalna
 - 3. rješiva/dovršiva u vremenu koje smo alocirali za izradu diplomskog rada
 - 4. poučna
 - 5. dati stručni/znanstveni doprinos.

Odabir područja/teme/problema

- GOLDILOCKS strategija – ne previše, ne premalo, nego taman PLUS osigurani resursi.

Odabir područja/teme/problema

- Formalizacija problema/teme – fokusirano, dobro uokviriti problem (*framing*)

*If you can't explain it to your grandma,
you probably don't understand it yourself.*

- Definicija problema utjecat će i pomoći u odabiru metoda – način na koji je problem definiran dobra je smjernica za metodologiju.

Odabir teme

- Odaberite područje: *oglašavanje*

- Raščlanite područje: *evolucija oglašavanja, neetičnost u oglašavanju, heuristike i pristranosti u oglašavanju, analiza oglasnog komunikacijskog procesa....*

- Odaberite temu: *Neetičnost u oglašavanju.*

Odabir teme

- *KOD ODABIRA TEME IMATI NA UMU DA SMO STRUČNI STUDIJ TE SUKLADNO TOME RAZMIŠLJATI O PRIMIJENJIVOSTI REZULTATA ISTRAŽIVANJA* (stručni/praktični doprinos)
- Paziti da tema ne bude preširoka ni preuska.

Odabir metode/alata prikupljanja podataka

Data collection tools

Techniques or tools used for gathering research data include:

Qualitative Techniques or Tools	Quantitative Techniques or Tools
Interviews: these can be structured, semi-structured or unstructured in-depth sessions with the researcher and a participant.	Surveys or questionnaires: which ask the same questions to large numbers of participants or use Likert scales which measure opinions as numerical data.
Focus groups: with several participants discussing a particular topic or a set of questions. Researchers can be facilitators or observers.	Observation: which can either involve counting the number of times a specific phenomenon occurs, or the coding of observational data in order to translate it into numbers.
Observations: On-site, in-context or role-play options.	Document screening: sourcing numerical data from financial reports or counting word occurrences.
Document analysis: Interrogation of correspondence (letters, diaries, emails etc) or reports.	Experiments: testing hypotheses in laboratories, testing cause and effect relationships, through field experiments, or via quasi- or natural experiments.
Oral history or life stories: Remembrances or memories of experiences told to the researcher.	

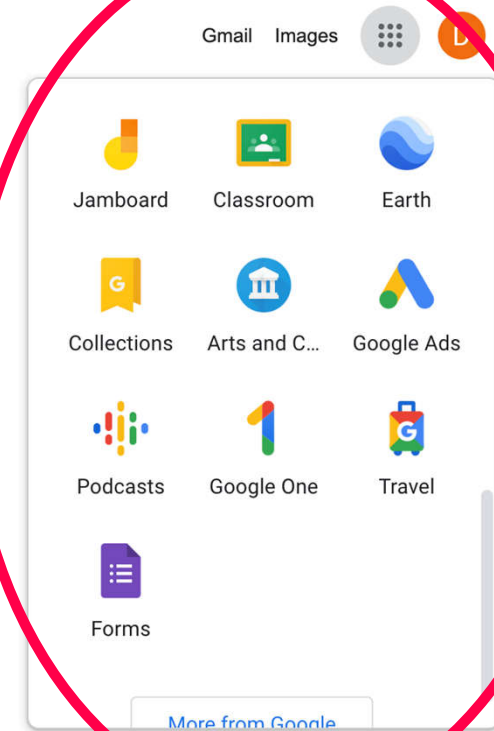
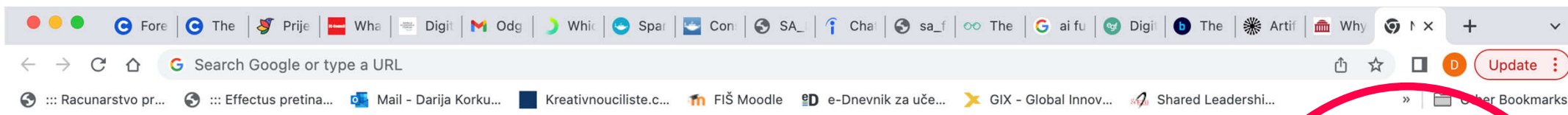
Odabir metode/alata prikupljanja podataka

- Metodu ćemo odabrati s obzirom na vještine i znanja koje posjedujemo
- **Teorijski** vs metodološki rad – potonji ima za cilj razvoj metode.

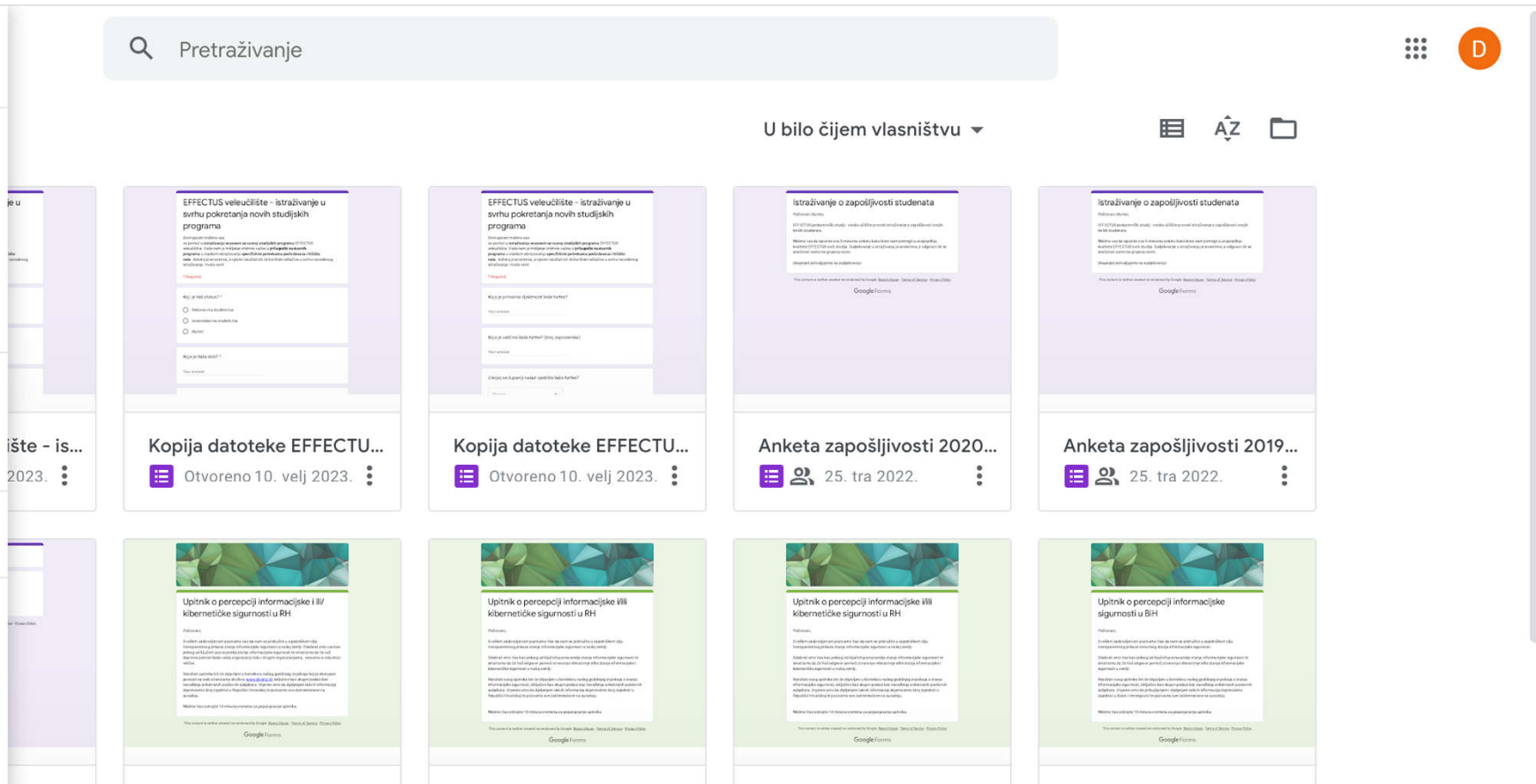
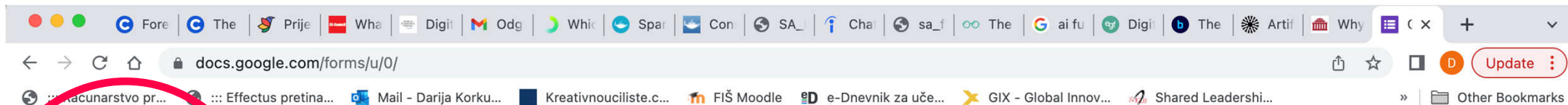
Odabir metode/alata prikupljanja podataka

- Google Forms/Google obrasci

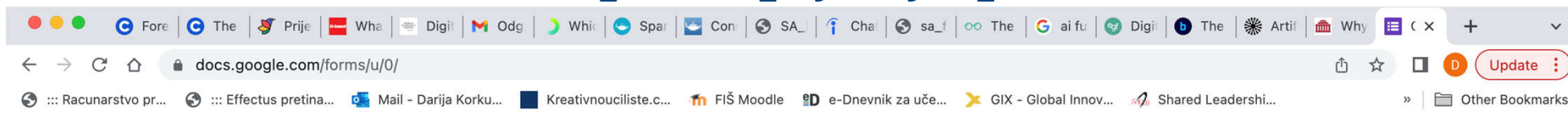
Odabir metode/alata prikupljanja podataka

Odabir metode/alata prikupljanja podataka

Odabir metode/alata prikupljanja podataka

Obrasci

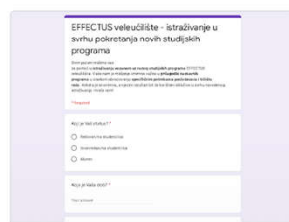
Pretraživanje

Nedavni obrasci

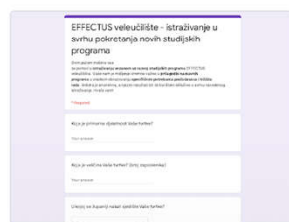
U bilo čijem vlasništvu

EFFECTUS veleučilište - is...
Otvoreno 10. velj 2023.

Kopija datoteke EFFECTU...
Otvoreno 10. velj 2023.

Kopija datoteke EFFECTU...
Otvoreno 10. velj 2023.

Anketa zapošljivosti 2020...
25. tra 2022.

Anketa zapošljivosti 2019...
25. tra 2022.

Obrazac bez naslova
Otvoreno 26. svi 2021.

Upitnik Stanje_IS_DIVERT...
Otvoreno —

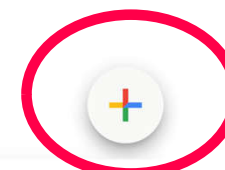
Upitnik Stanje_IS_DIVERT...
Otvoreno —

26012023 - Upitnik Stanj...
Otvoreno —

02022023 - Upitnik Stanj...
Otvoreno —

Odabir metode/alata prikupljanja podataka

 Obrazac bez naslova

     Pošalji

Pitanja Odgovori Postavke

Obrazac bez naslova

Opis obrasca

Pitanje bez naslova

Višestruki odabir

Opcija 1

Dodavanje opcije ili [dodaj "Ostalo"](#)

Obavezno

Postupak pronalaženja izvora: IE šifra!!!

Ključne riječi
pomoću kojih
tražimo
literaturu

100 komada:
Pročitati sažetke
i napraviti uži
izbor

50 komada:
Pročitati uvod i
zaključak i
napraviti uži
izbor

25 komada:
Čitamo sve!

Pretraživanje
knjižnice

Pretraživanje
interneta:
1. Elektronske
baze
2. Internetske
stranice

Publikacije koje
je potrebno
dodatno
pribaviti

Baze podataka

- Portal elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu <http://baze.nsk.hr/>
- ACADEMIA
- Google Scholar
- ResearchGate...

Internetski izvori

- Organizacija svih vrsta (WEF, UN, WHO, EC...)
- Tiskovine i portali
- Građanske, vladine i globalne inicijative
- Online enciklopedije (provjeriti pouzdanost izvora i točnost informacije)
- Besplatne elektronske knjige
- Online časopisi (znanstveni i stručni)
- Cjelovite verzije znanstvenih i stručnih radova i .pdf formatu
- Statistički podaci CROSTAT, Eurostat, LABORSTA...

Vježba

- Uzmite svoj smartphone
- Otvorite preglednik koji koristite za pretraživanje interneta
- Pronađite recentni članak o društvenim mrežama
- Ključne riječi?
- Što vas je „nagovorilo” da kliknete?

Google

- Koja stranica je najrelevantnija određuje sam Google pomoću **PageRank algoritma**
- *PageRank* je varijanta mjere centraliteta u analizi socijalnih mreža – *Eigenvectora* – kojom se mjeri važnost čvora u nekoj mreži
- Prilikom procjene relevantnosti stranice uzima se u obzir više od 200 kriterija: od broja linkova prema toj stranici koja se procjenjuje, broja linkova prema stranicama koje imaju link prema stranici koja se procjenjuje, blizine riječi itd.
- Potpuni sadržaj kriterija je poslovna tajna.

Google – pravila pretraživanja

- Iako je pretraživanje u Googleu krajnje jednostavno, ipak postoje određena pravila po kojima Google funkcioniра, a koje je dobro znati kako bi se pravilno postavljali upiti i maksimalizirala učinkovitost pretraživanja. **Neka od najvažnijih pravila:**
 - Google traži stranice koje sadrže *sve ključne riječi* iz upita - logičko AND.
 - Google ignorira „stop words” (*I, the, of, to, be, and, where, how, ...*): te su riječi toliko česte da bi njihovo uključivanje usporilo pretragu, a ne bi poboljšalo rezultate, stoga Google isključuje te riječi iz pretrage.
 - Osim tih riječi Google ignorira i samostalna slova, brojeve i većinu interpunkcijskih znakova uključujući @#\$%^&*()=+[]\ i druge posebne znakove.
 - Velika i mala slova nisu važna, sva se tretiraju kao mala. Pretraga [new york times] jednaka je kao pretraga [New York Times].
 - Google traži ključne riječi **bilo gdje na stranici** (title, text, url), a ne samo u tekstu.

Google – pravila pretraživanja

- Web-stranice koje su rezultat pretrage **poredane su po relevantnosti** koju Google procjenjuje automatski, pomoću svog *PageRank* algoritma
- Prilikom postavljanja upita važan je **redoslijed ključnih riječi** (prva je najvažnija, zatim sljedeća itd.)
- **Blizina ključnih riječi** u rezultatu je bitna – ako su ključne riječi na nekoj stranici odmah jedna uz drugu to će, uz druge parametre, pridonijeti tome da ta stranica bude rangirana ispred one na kojoj ključne riječi nisu blizu jedna drugoj
- Google koristi tzv. **stemming tehnologiju** (*eng. stem = osnova, korijen*). Naime, kad god je to prikladno, Google traži ne samo riječi koje ste upisali, nego i riječi s istim korijenom (npr. diet – dietary; philosophical – philosophy)
- Neka vaša pretraga bude što jednostavnija i sa što manje riječi
- Koristite deskriptivne specifične izraze kako biste ograničili pretragu na ono što vam je najrelevantnije.

Google – vrste sadržaja

- Rezultate je moguće filtrirati i pomoću vrste sadržaja
- Za ovakvu vrstu filtriranja sadržaja koristi se skupina opcija koja se nalazi na vrhu početne Googleove stranice:
 - **Sve** (Pretraživanje): Po *defaultu*, Google-pretraga prikazat će nefiltrirane rezultate koji mogu obuhvaćati sve vrste sadržaja
 - **Slike**: Prikazuju se samo rezultati baze slika
 - **Karte**: Prikazuju se samo rezultati baze karata
 - **Videozapisi**: Prikazuju se samo rezultati baze videozapisa
 - **Knjige**: Prikazuju se samo rezultati baze knjiga
 - **Znalac**: Prikazuju se rezultati akademske literature.

Procjena podataka na Internetu

- Nužno je razviti određeni skepticizam glede podataka pronađenih na webu – pri procjeni podatka uputno je koristiti više kriterija – jedan od mogućih modela je **AAOCC model** (engl. Authority, Accuracy, Objectivity, Currency, Coverage)
- Paul-Elder metoda!

Procjena podataka na internetu

AAOCC-model	
Autor	<p>Tko je autor (razlikovati od webmastera!) i kakve su mu kvalifikacije: obrazovanje, iskustvo, institucije u kojima je radio, dosadašnji radovi? Je li objavljeni tekst iz područja autorove specijalizacije? Postoji li mogućnost kontakta s autorom (e-mail, telefon)? Citiraju li drugi autori u svojim radovima autora teksta kojeg procjenjujemo?</p> <p>Jesu li nam poznate autorove veze s nekom uglednom institucijom ili organizacijom? Što znamo o toj instituciji ili organizaciji?</p> <p>Tko je izdavač? Kakva mu je reputacija? Proučiti URL (osobne stranice nisu nužno loše), domenu (tko je registrirani vlasnik, koristi li <i>Alexa.com</i>, <i>Google Trends</i> ili <i>whois</i> servise), locirati server (<i>traceroute</i>) i sl.</p>
Točnost	<p>Je li podatak točan i bez pogrešaka? Ima li gramatičkih i pravopisnih pogrešaka?</p> <p>Jesu li navedeni podaci koji podržavaju zaključak? Mogu li se oni provjeriti?</p> <p>Navodi li autor pravilno svoje izvore (citati, datumi i sl.)?</p>
Objektivnost	<p>Koji je cilj? Što autor želi postići? Kako se to odražava na interpretaciju podataka?</p> <p>Je li moguće uočiti predrasude?</p> <p>Iznose li se činjenice, nečije mišljenje ili je riječ o satiri?</p>
Vremenski kontekst	<p>Kada je tekst objavljen? Datum zadnje promjene web stranice obično objavljuju na dnu.</p> <p>Je li podatak aktualan ili zastario? To je posebno važno kod sadržaja koji su podložni brzim promjenama – kod vijesti se uz datum obično navodi i točno vrijeme objave.</p> <p>Je li stranica redovito održavana/ažurirana? Sadrži li neispravne linkove?</p>
Područje koje stranica pokriva	<p>Je li podatak relevantan za vašu zadaću/problem/potrebe?</p> <p>Koja je ciljana publika?</p> <p>Je li materijal prezentiran na odgovarajućem nivou?</p> <p>Je li informacija potpuna? Je li informacija jedinstvena?</p>

VAŽNO!

- Osim odluke o tome koju vrstu informacija ćete prikupiti i iz kojih izvora, važno je zadržati **osobnu disciplinu** kako bi se podaci prikupljali u **količini i kvaliteti potrebnoj za izradu kvalitetnih zaključaka**/izvješća
- Prilikom prikupljanja i procjene informacija nužno je zadržati fokus na potrebama organizacije kako bi se prikupljale samo relevantne informacije
- **LOGIČKE POGREŠKE RELEVANTNOSTI i UČINKOVITOG POBIJANJA!!!**
- Paul-Elder okvir za analizu i kritiku – INTELEKTUALNI STANDARDI.

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- Prilikom procjene vjerodostojnosti podataka dobivenih s interneta, preporučuje se sljedeće:
 - **1. Služite se sadržajima imenovanih autora i organizacija.**
 - S oprezom pristupajte internetskim sadržajima koji ne navode identitet osoba ili organizacija koji su ga kreirali ili potvrdili
 - Informacije mogu biti točne, ali teško je procijeniti njihovu vjerodostojnost ako ne možete provjeriti njezin izvor
 - Ne služite se anonimnim informacijama u analizi.

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- **2. Istražite izvor.**
 - Iskoristite moć interneta kako biste provjerili stanice o autoru, njegove biografske podatke vezane uz iskustvo i stručnost, reference, pregled publikacija, tvrtke i organizacije, sveučilišta ili neprofitne organizacije s kojima je povezan
 - Budite oprezni s pojedincima ili stranicama koje nemaju kontaktne podatke.

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- **3. Ocijenite kvalifikacije i stajališta.**
 - Kritički procijenite kvalifikacije autora vezane uz temu o kojoj piše
 - Kakva je veza između autora i organizacije koja sponzorira njegov tekst?

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- **4. Uzmite u obzir sponzore stranica.**
 - Gdje se stranica nalazi – u kojoj državi i na čijem računalu? URL može pomoći u lociranju računala, vrste organizacije i države
 - Web stranice koje završavaju s .gov, .mil ili .edu pripadaju vladinim ili obrazovnim organizacijama koje poštuju niz standarda vezanih uz izvore, korištenje i procjenu informacija koje se na stranicama koriste.

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- *Uzmite u obzir sponzore stranice.*
 - Upamtite da imena stranica (posebno onih koje završavaju na .com) ne moraju pripadati poznatim institucijama koje stranice citiraju
 - Uvijek budite oprezni s političkom pristranošću te s linkovima na sponzore ili suradnike koji ne poštuju profesionalne standarde
 - Domenu .org koriste neprofitne organizacije, čiji sadržaji sežu od izvrsnih do vrlo loših ovisno o njihovim ciljevima i pristranosti
 - Je li sadržaj stranica službeno odobren od sponzora? Tko je odgovoran za točnost informacija na stranicama? Koliko se često sadržaj obnavlja?

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- **5. Procijenite namjenu stranica.** Na temelju razloga zašto je neka stranica napravljena često se može procijeniti njezin sadržaj
 - Je li njezina namjena da informira, obučava, objasni, utječe ili nagovori nekoga da poduzme određene akcije? Je li publika opća javnost, početnici ili stručnjaci? Kako procjenjujete profesionalnost pružatelja informacija s obzirom na kvalitetu dizajna stranice, organizaciju sadržaja ili količinu napora koji ulažu u izbjegavanje gramatičkih, pravopisnih ili tipografskih pogrešaka?
 - Ako stranica s informacijama koje vas zanimaju sadrži ime datoteka ili direktorija, možete izbrisati dijelove URL imena odijeljene kosim crtama kako biste saznali više o strukturi stranice ili došli do početne stranice.

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- **6. *Prepoznajte razliku između mišljenja i provjerljive informacije.***
 - Je li vaša informacija činjenica, mišljenje ili propaganda i je li kao takva i identificirana? Deklarira li autor svoju sklonost ili pripadnost i izbjegava jezik koji izaziva emocije? Je li naveden izvor informacija i mogu li se izvori procijeniti? Je li bilo koji pouzdani izvor procijenio informaciju? Je li neka druga verzija iste informacije dostupna u knjižnicama, organizacijama ili drugim ne-internetskim izvorima?

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- **7. *Provjerite aktualnost informacije i linkova.***
 - Je li naveden datum informacije? Postoji li na stranici datum zadnje izmjene ili informacija o tome ažurira li se? Koje dodatne informacije i izvori su povezani s tom stranicom? Jesu li neki od linkova "mrtvi"? Obratite pozornost na to kada vas linkovi vode s jedne stranice na drugu..

Procjena podataka na internetu: 8 pravila

- **8. *Uvijek budite kritični prema informacijama s interneta.***
 - Upamtite da web stranice mogu biti promijenjene ili jednostavno nestati bez ikakvog upozorenja ili obavijesti, slučajno ili zlonamjernim hakiranjem
 - Download-ajte *screen shot* ili ispišite kopiju informacije koja je ključna za vašu analizu.

Informacijski poremećaji

- Eurobarometar (prosinac 2019.) (Special EB 503) – **više od polovice ispitanika** u Europskoj uniji najmanje **jednom tjedno ili pak češće susreće se s objavama za koje smatraju da pogrešno predstavljaju stvarnost ili su netočne**
- U Hrvatskoj je taj postotak i viši od prosjeka **Europske unije** – čak **62 posto** ispitanika tvrdi da su izloženi dezinformacijama i lažnim vijestima **barem jednom tjedno**
- U sličnom istraživanju iz veljače 2018. više od 80 posto ispitanika izjavilo je kako su lažne vijesti problem u njihovoj zemlji i izazov za demokraciju (Flash EB 464).

Figure 1. Levels of evidence

Informacijski poremećaji

- Ono što je zajedničko svim ovim štetnim sadržajima jest da **kreiraju informacijski poremećaj** u kojemu je građanima teško razlikovati vjerodostojnu od obmanjujuće ili lažne informacije
- Takvo okruženje potiče **nepovjerenje u tradicionalne medije i druge institucije**, a kod značajnog broja korisnika društvenih mreža **pozicionira alternativne izvore, upitne vjerodostojnosti, kao glasnogovornike istine.**

Informacijski poremećaji

	definicija	namjera	točnost	Pojavnost
dezinformacije	lažne, netočne ili zavaravajuće informacije dizajnirane, predstavljene i distribuirane s ciljem namjernog izazivanja štete i/ili ostvarenja osobne dobiti (HLEG 2018: 10)	obmana	lažne informacije koje se prezentiraju kao činjenice	pojavljuju se u različitim oblicima, uključujući tekstove, videa, fotografije i ilustracije, a mogu oponašati i izgled vijesti
lažne vijesti	objave i članci temeljeni na lažnim informacijama, upakirani da izgledaju kao prava vijest s ciljem da zavaraju čitatelje radi financijske ili ideološke dobiti (Tandoc i dr. 2017: 674)	obmana	lažne informacije koje se prezentiraju kao činjenice	imitiraju vijesti
misinformacije (pogrešne informacije)	informacije koje su neistinite, ali nisu stvorene s namjerom nanošenja štete (Wardle i Derakhshan 2017); zavaravajuće ili netočne informacije koje ljudi dijele a da ih nisu prepoznali kao takve (vjeruju da su činjenične) (HLEG 2018: 10)	pogreška	pogrešne informacije koje se prezentiraju kao činjenice	pojavljuju se u različitim oblicima, uključujući tekstove, videa, fotografije i ilustracije, a mogu izgledati i kao vijesti
malinformacije (zlonamjerne informacije)	informacije koje se temelje na stvarnosti, ali koriste se za nanošenje štete nekoj osobi, organizaciji ili zemlji (Wardle i Derakhshan 2017); primjer bi bio dijeljenje bez pristanka nečijih intimnih fotografija i videa	nanošenje štete nekoj osobi, organizaciji ili zemlji	točne informacije	pojavljuju se u različitim oblicima, uključujući tekstove, videa, fotografije i ilustracije

Fake news

- Izraz lažne vijesti (*fake news*) problematičan je termin iz najmanje dva razloga:
 - prvi, jer je **oksimoron** i nedovoljno razrađen – ako je nešto lažno onda nije vijest;
 - drugi, i još važniji razlog, jer ga naročito **zlopotrebljavaju političari** koji korištenjem tog termina **pokušavaju diskreditirati medije i novinare** koji o njima izvještavaju kritički
- Političari učestalo i često neutemeljeno koriste termin *fake news*, što dodatno srozava ionako nisko povjerenje u medije
- Pored toga, većina sadržaja koji pridonosi informacijskom poremećaju zapravo nije u potpunosti lažan, već je izvučen iz konteksta, sastoji se od glasina, pretjerano je pristran ili su neke ključne informacije namjerno izostavljene.

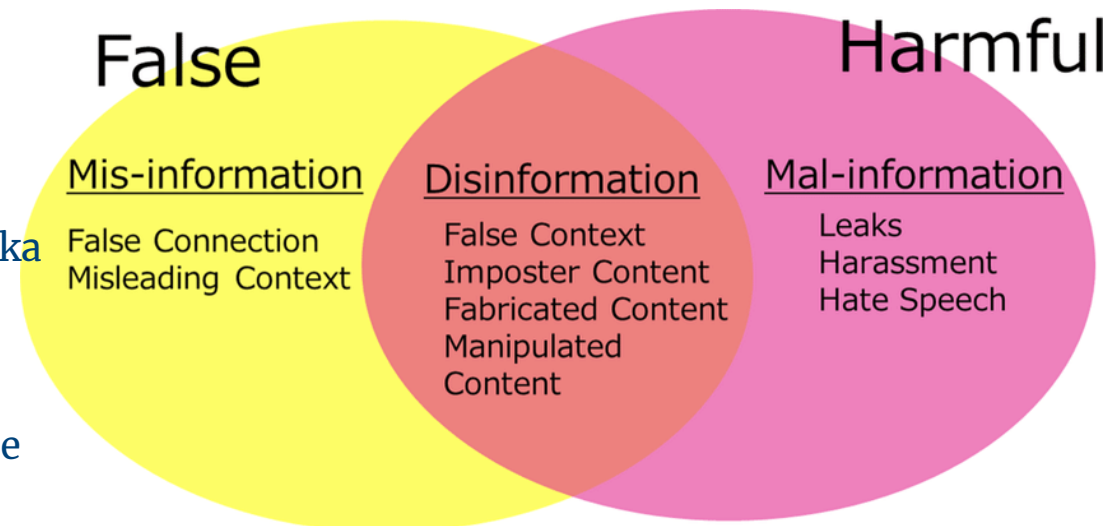

Informacijski poremećaji

- U političkoj sferi, **dezinformacije**, **misinformacije** i **malinformacije** mogu utjecati na političke procese

Primjeri: kampanja uoči referenduma o članstvu UK u EU (tzv. Brexit) i američkih predsjedničkih izbora 2016. godine (Donald Trump)

• Ove kampanje u velikoj su se mjeri vodile putem društvenih mreža i u obje je značajnu ulogu odigrala tvrtka za analitiku podataka *Cambridge Analytica*, za koju je kasnije utvrđeno da je prikupljala osobne podatke s Facebook profila milijuna ljudi bez njihova znanja i pristanka i koristila ih u svrhe političkog oglašavanja koje je često bilo manipulativno.

Satira ili parodija

- Posebna kategorija (primarno oblik legitimnog umjetničkog i društveno-kritičkog izražavanja) – **satira ili parodija** – može postati *misinformacija* kada je **publika pogrešno protumači** (nema namjeru uzrokovati štetu, ali može zavarati)

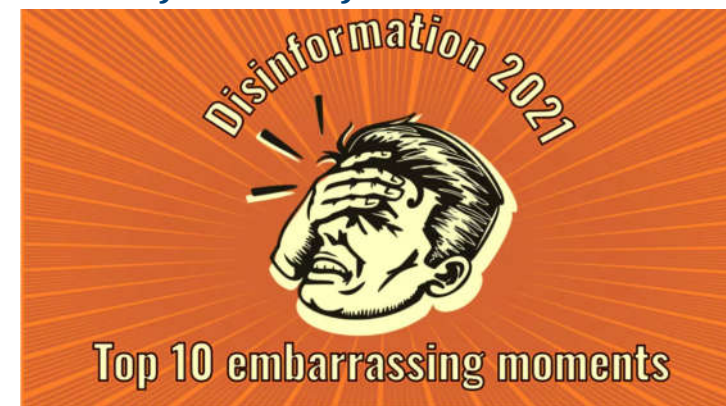
Primjer: Satiričar Goran Jokić, poznatiji kao Ja Zmaj, fotošopirao je naslovnicu Večernjeg lista kako bi ismijao HDZ-ova kandidata za gradonačelnika Zagreba. Iako je kod dijeljenja naslovnice po društvenim mrežama bilo naznačeno da je izvor Ja Zmaj, većina ljudi to nije uočila i povjerovali su da je naslovnica, kao i izjava koju je HDZ-ov kandidat dao, autentična. Oblike satiričnog izražavanja mogu koristiti i zlonamjerni akteri kako bi što uspješnije formirali svoje dezinformacijske kampanje.

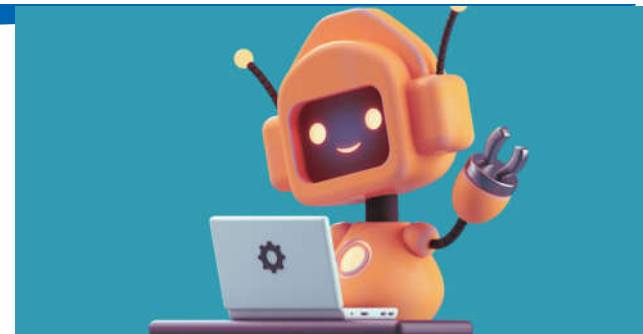
Akteri: Kreatori

- Kreatori dezinformacijskih kampanja su različiti, kao i njihove motivacije i učinkovitost
- Zahvaljujući financijskim i drugim resursima, **najveći potencijal stvaranja utjecajnih obmanjujućih kampanja imaju politički akteri**, pogotovo vladajući (ruska i kineska propaganda)
 - EU je 2015. osnovala East Stratcomm Taskforce (<https://euvsdisinfo.eu/>) – radnu skupinu koja redovito analizira i izvještava o dezinformacijama koje dolaze iz Rusije.

Istraživanje Oxford University: u svakoj zemlji postoji najmanje jedna politička stranka ili vladina agencija koja koristi društvene mreže kako bi pokušala utjecati na javno mišljenje (Bradshaw i Howard 2019).

Akteri: Djelitelji

- Mogu ju dijeliti različiti akteri s različitim motivacijama
 - Primjerice, objavu na društvenim mrežama mogu početi dijeliti članovi neke zajednice ili grupe (npr. grupa antivaksera, odnosno protivnika cijepljenja)
 - Kada se poruka počne dijeliti izvan manje zajednice, ona dobiva potencijal viralnosti (brze i široke cirkulacije internetom)
 - Bilo tko može takvu poruku preuzeti i dijeliti dalje, uz popratni komentar ili bez njega
 - Čak i kada netko podijeli objavu samo kako bi ukazao na njezinu nelogičnost ili neistinitost, pridonosi njezinoj vidljivosti i viralnosti
- Zahvaljujući dijeljenju i djeliteljima, dezinformacije jednostavno i brzo prelaze s jedne mrežne platforme ili društvene mreže na drugi, a ponekad ih preuzmu i tradicionalni mediji, bez dovoljno provjere, dajući im tako dodatnu vidljivost i legitimitet
- **SVJESNO** vs **NESVJESNO**; **LJUDI** vs **BOTOVI** (istraživanja procjenjuju kako botovi čine gotovo 40 posto cjelokupnog internetskog prometa.)

Akteri: Primatelji

- Eurobarometar iz prosinca 2019. (Special EB 503) pokazuje kako se **više od polovice ispitanika u Europskoj uniji najmanje jednom tjedno ili češće susreće s objavama za koje smatraju da pogrešno predstavljaju stvarnost ili su netočne**
- U Hrvatskoj čak **62 posto ispitanika** tvrdi da su izloženi dezinformacijama i lažnim vijestima **barem jednom tjedno**
- Zašto? Tko je podložniji, a tko manje podložan?
- Kriičko mišljenje?
- Kognitivne prostranosti?
- Mandela efekt?

Akteri: Primatelji

About us Contact the Editor Guest writers Advertise Special features The Psychologist Join the BPS

Research Digest

Digest App for iOS / Android PsychCrunch Podcast Our Weekly Email Main Categories

COGNITION, DECISION MAKING

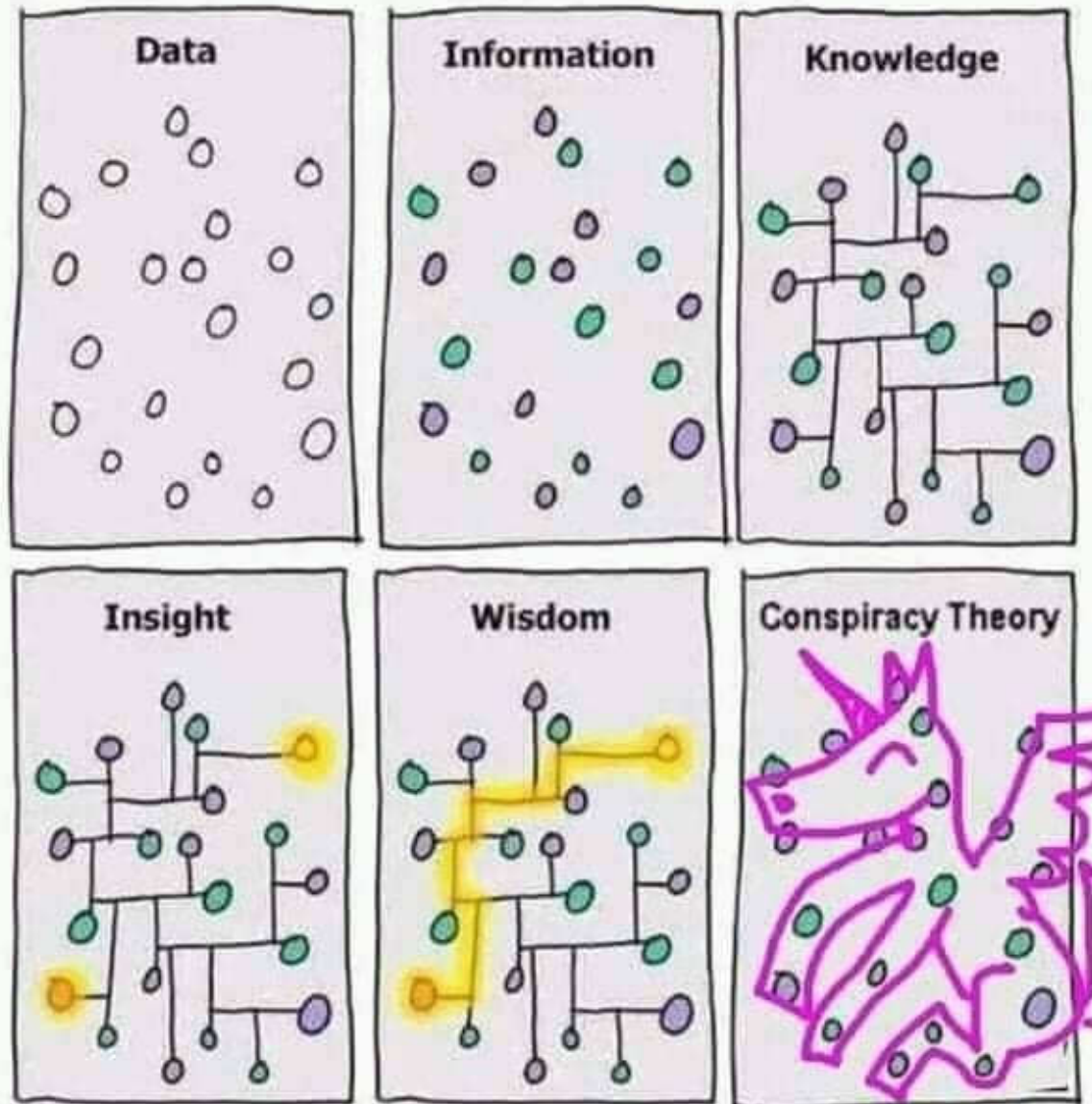
June 26, 2019

Higher Intelligence And An Analytical Thinking Style Offer No Protection Against “The Illusory Truth Effect” – Our Tendency To Believe Repeated Claims Are True

https://digest.bps.org.uk/2019/06/26/higher-intelligence-and-an-analytical-thinking-style-offer-no-protection-against-the-illusory-truth-effect-our-tendency-to-believe-repeated-claims-are-more-likely-to-be-true/?utm_sq=gvbr7mw7c7&fbclid=IwAR00LG8z8P7dIE6Ff_HnLbqHJARK_kcjTNZ4PDM66PwH1n82M5FueOt2LD0

- **Primatelji: Mandela efekt** – pogrešno pripisivanje ili *false attribution*
 - Kod dezinformacija, ljudi se sjete da su to negdje pročitali, ali se ne sjećaju da je izvor bio opskurni portal ili ispravak koji je informaciju razotkrio kao netočnu
- Ponavljano izlaganje povećava osjećaj da su pogrešne informacije istinite – ***illusory truth effect***.

Procjena podataka i izvora

PROCJENA IZVORA I PODATKA 4X4

A	Ne postoji sumnja u autentičnost, istinitost ili kompetentnost izvora/izvor je u prošlosti uvijek imao točne podatke.	1	Poznato nam je sa sigurnošću da je podatak istinit. Podatak je potvrđen usporedbom s drugim provjereno točnim podacima ili je provjeren i potvrđen od strane neovisnog izvora.
B	Ne postoje indicije koje bi dovele u pitanje autentičnost, istinitost ili kompetentnost izvora/izvor je u prošlosti u većini slučajeva imao točne podatke.	2	Većina prikupljenih saznanja i činjenica slaže se s drugim provjereno točnim podacima ili je neovisni izvor potvrdio većinu saznanja i činjenica.
C	Postoji sumnja u autentičnost, istinitost ili kompetentnost izvora/izvor je u prošlosti u većini slučajeva imao netočne podatke.	3	Većina prikupljenih saznanja i činjenica ne slaže se s drugim provjereno točnim podacima ili neovisni izvor nije potvrdio većinu saznanja i činjenica.
D	Ne možemo odrediti pouzdanost izvora/u tijeku je provjeravanje pouzdanosti izvora/riječ je o novom izvoru.	4	Točnost podataka nije moguće trenutno potvrditi/u tijeku je provjeravanje točnosti podataka.

A = potpuno pouzdan

B = najčešće pouzdan

C = nepouzdan

D = ne može se odrediti

1 = provjereno točan

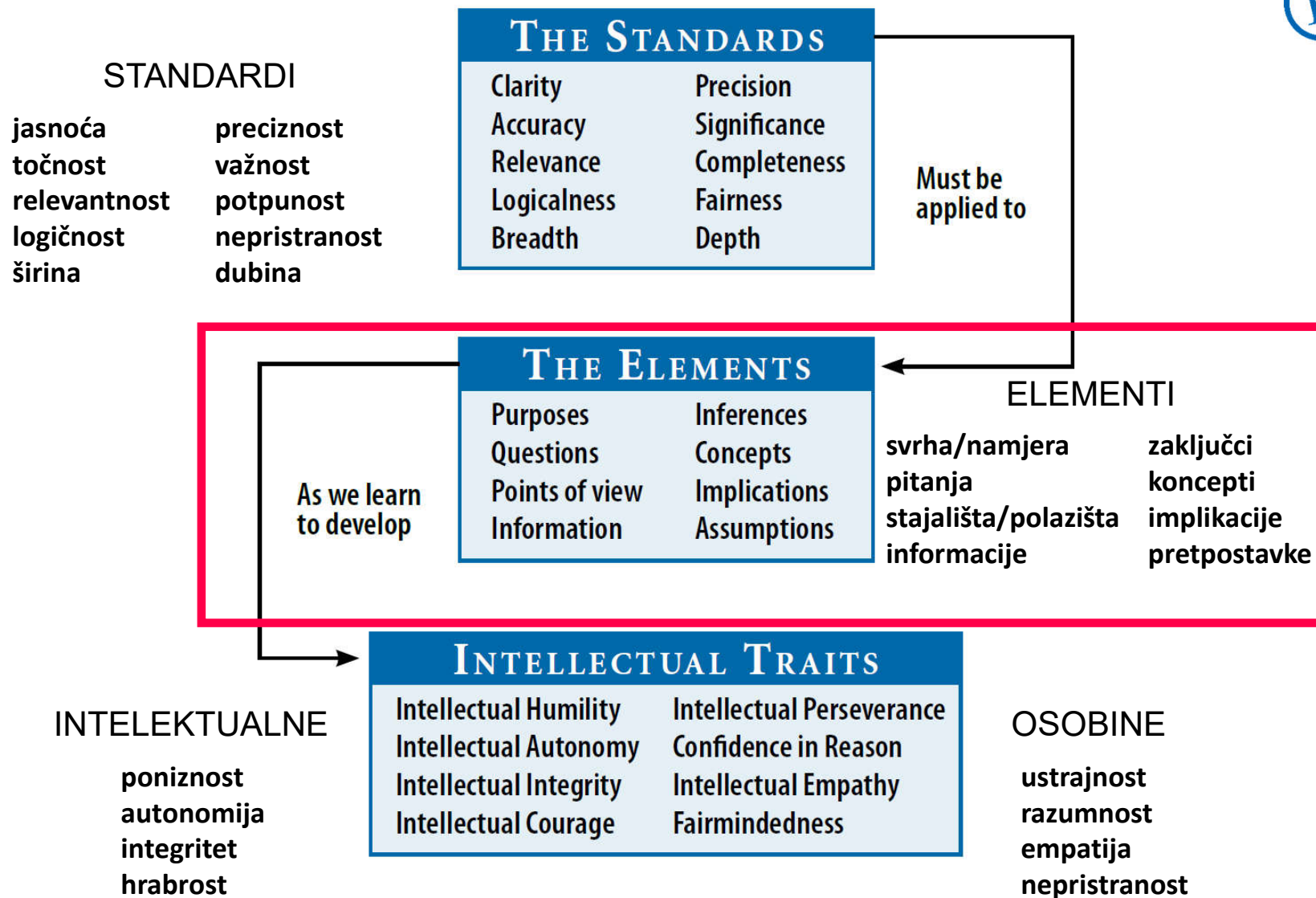
2 = vjerojatno točan

3 = vjerojatno netočan

4 = točnost se provjerava

Kritičko mišljenje

- Kritičko mišljenje je nužno kako bismo utvrdili je li informacija relevantna, važna, objektivna i je li izvor autoritet u području o kojem piše
- Paul-Elder: intelektualni standardi, Elementi misli

Elementi misli

- Kad razmišljamo kritički:
 - Radimo to s određenog stajališta (ili više njih) - **point of view** (or views)
 - Imamo neku svrhu - **purpose...**
 - ...i pokušavamo odgovoriti na neko pitanje (ili više njih) - **question**
 - Redovito koristimo pretpostavke - **assumptions...**
 - ...kao i koncepte i teorije - **concepts...**
 - ...u kombinaciji s podacima, činjenicama i iskustvom (informacijama) - **information...**
 - ...kako bismo došli do zaključaka i nešto ustvrdili - **inference...**
 - ...koji vode do implikacija i posljedica - **implications.**

Elementi misli: PoV

- *All reasoning is done from some **POINT OF VIEW**:*
- Koju širu sliku razmatra autor?
- Iz koje perspektive autor promatra problem/pitanje? Životopis? Pozadina?
- Koja druga stajališta mogu biti relevantna ili otkriti nove spoznaje?

Elementi misli: svrha

- *All reasoning has a **PURPOSE**:*
- Koja je svrha članka?
- Koji je cilj autora?
- Je li svrha jasno izrečena?
- Je li svrha opravdana?

Elementi misli: pitanje

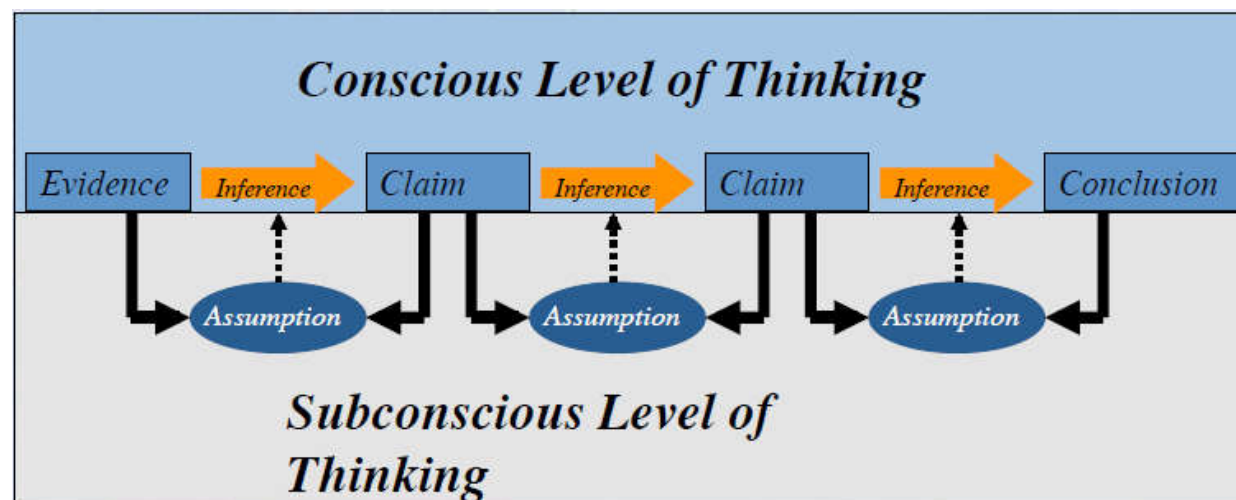
- *All reasoning is an attempt to solve some problem, to answer some QUESTION:*
- Koja su ključna pitanja na koja autor pokušava odgovoriti?
- Jesu li pitanja i svrha direktno povezani i međusobno relevantni?
- Je li pitanje o problemu dobro postavljeno?

Elementi misli: pretpostavke

- *All reasoning is based on ASSUMPTIONS:*
- Pretpostavke su obično neizgovorene i podsvjesne
- Važne su za rezoniranje
- Identificirajte pretpostavke i utvrdite jesu li opravdane (tj. mogu li se opravdati).

Pretpostavke

- Ljudi intuitivno pokušavaju pronaći objašnjenje za sve
- Naši se zaključci temelje na **pretpostavkama** koje se stvaraju na **podsvjesnoj razini**.

Pretpostavke

PRETPOSTAVKA (implicitno vjerovanje)	INFORMACIJE (činjenice, dokazi)	KONKLUZIJA (zaključivanje)
	Čovjek spava na klupi u parku.	
	Čovjek čita knjigu Karla Marxa.	
	Robert nosi odijelo i kravatu.	

Elementi misli: koncepti

- *All reasoning is expressed through, and shaped by CONCEPTS:*
- Koje koncepte čitatelj mora razumjeti da bi mogao izvući značenje iz autorovog razmišljanja?
- Objašnjava li autor ključne koncepte tamo gdje je to nužno?

Elementi misli: informacije/dokazi

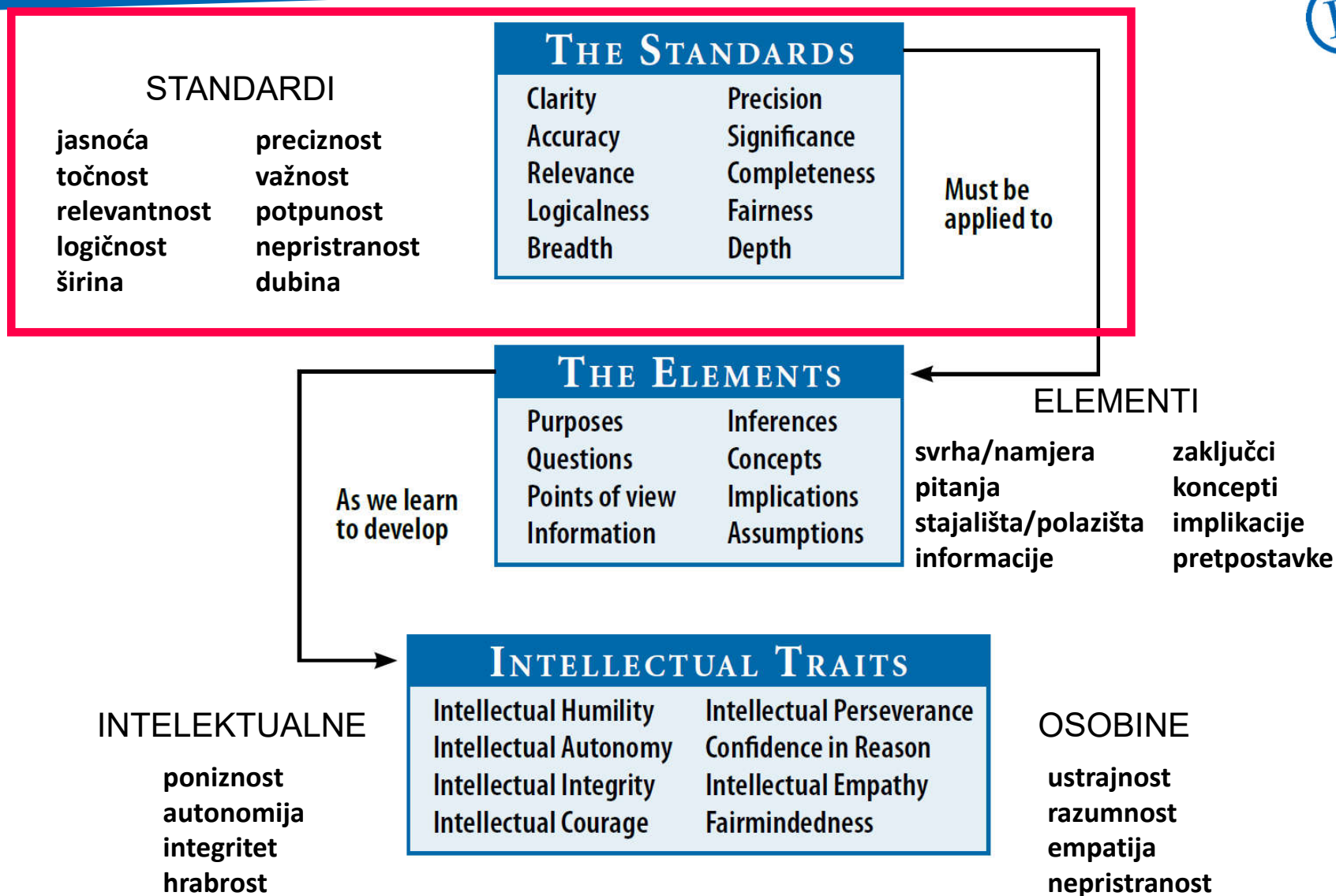
- *All reasoning is based on INFORMATION & EVIDENCE:*
- Citira li autor relevantne dokaze, iskustva i/ili informacije ključne za pitanje koje razmatra?
- Jesu li informacije točne? Mogu li biti potvrđene iz drugih izvora?

Elementi misli: zaključci

- *All reasoning contains INFERENCES:*
- Na koji način autor koristi dokaze kako bi došao do zaključka?
- Identificirati zaključke iz članka
- Identificirati pretpostavke na kojima se ti zaključci temelje.

Elementi misli: implikacije

- *All reasoning leads to **IMPLICATIONS**:*
- Pokušati pratiti implikacije i posljedice koje proizlaze iz autorova rezoniranja
- Potražiti negativne kao i pozitivne implikacije
- Razmotriti sve moguće posljedice.

Problem-solving process

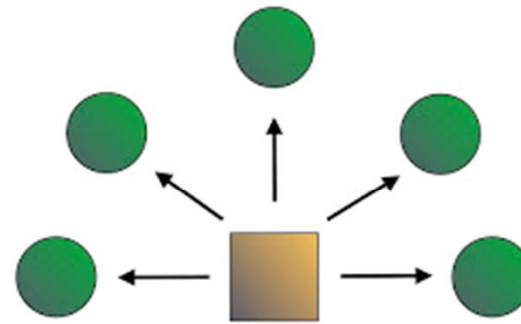
Divergentno mišljenje

- Umjesto jednog točnog odgovora, rezultat može biti čitav skup mogućnosti.

Divergent Thinking

Begin with a prompt

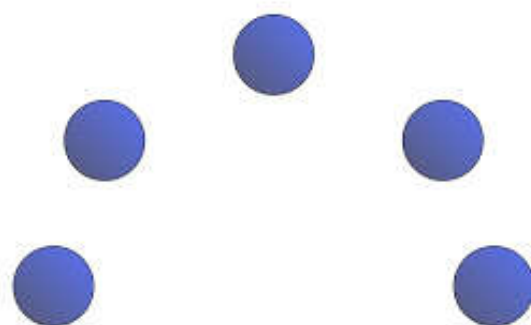
Generate many solutions

Divergentno mišljenje

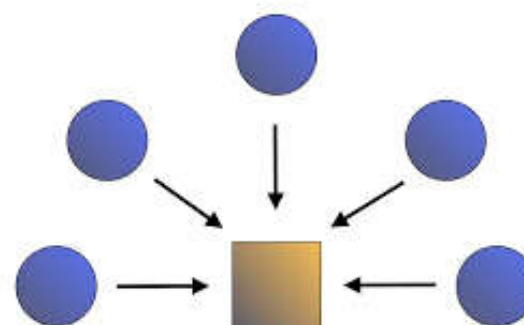
- Karakteristike divergentnog mišljenja:
 - usmjerenost na **raznolika moguća rješenja**,
 - **stvaranje asocijacija** na različite elemente problema,
 - mišljenje se **disperzira** (raspršuje)
- Primjeri: prazno slikarsko platno, ŠBBKBB, kako bi izgledalo da...?, test s pitanjima otvorenog/esejskog tipa...

Konvergentno mišljenje

Convergent Thinking

Begin with information

Converge around solution(s)

Konvergentno mišljenje

- Ispitanik donosi svoje "vanjsko" znanje o problemu i konvergira ga problemu kako bi izabrao točan odgovor
- Karakteristike konvergentnog mišljenja:
 - usmjerenost na **jedno točno rješenje/odgovor**,
 - **ograničenost** postojećim činjenicama
 - mišljenje se "**sužava**"
- Primjeri: testovi znanja ili inteligencije (*multiple choice questions*), kviz, križaljka, dijagnoza bolesti...

Konvergentno vs. divergentno

PREDUJET KREATIVNOSTI

Konvergentno mišljenje
(konvergirati = međusobno se približavati) - logičko
zaključivanje, traženje točnog
rješenja

Divergentno mišljenje (divergirati
= razilaziti se ili udaljavati od
čega) - stvaranje novih ideja,
fokus na procesu traženja - što
više točnih rješenja.

Konvergentno mišljenje

- Logičko
- Objektivno
- Intelektualno
- Realistično
- Plansko
- Diskriminativno
- Strukturirano
- Kvantitativno

Divergentno mišljenje

- Intuitivno
- Subjektivno
- Emocionalno
- Maštovito
- Impulzivno
- Holističko
- Nesputano
- Kvalitativno

PITANJA?

Hvala na pažnji!

Effectus
Stremi visinama.